Ümit Atayman

ŞARK ÇIBANI

ÜMİT ATAYMAN

ŞARK ÇIBANI

Kapak Düzeni : Fahri KARAGÖZOĞLU

Baskı Sayısı : 2000 Adet
Ankara 1982

TİSA Matbaacılık Sanayii Ltd. Şti. - ANKARA

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
HÜCRE	3
DİLENCİ	13
ÇIĞ	19
TÜYSÜZ CEMAL	27
ESMA	35
HATÇE ANA	47
ŞARK ÇIBANI	57
KONDU	65
YARA	75
SAATLER	83
AND	87
KUYU	93
İDAM SEHPASI	99
MEZAR	105
SİNEKLER	111
MAYIN TARLASI	119

NEDEN..?

Yolda avuç açan dilencinin avuç çizgileri, yüz hatlarının gerginliği, yanımdan geçen üstü başı perişan, kirli ayaklı, yağlı saçları karmakarışık, lastik ayakkabıları bile yırtık kişilerin garip görüntüleri, Ankara gecelerinde, kaldırım üstlerinde kitap satan satıcıların bağırtıları, karaborsa sigara satan çocukların cılız sesleri ve hapishane koğuşlarından yükselen ezgiler, sigara dumanları...

Hep bunlar yazdırır bana. Hep bunlar can katar kalemimden dökülen satırlara. Mutlu olurum yazdıkça...

Acı başlar öykülerim, acı biter. Bir burukluk çöker yazarken içime... Ve ben güçlük içinde yaşamlarını sürdürmeye çalışan insanların acısını içimde onlarla özdeş duyduğum için yazarım. Onların acısını kaleme aldığım an rahatlar, bir şeyler yapabilmenin, sesimi onlara duyurabilmenin mutluluğu içinde bir kez daha sarılırım kağıda, kaleme...

Bu ilk öykü kitabım. Yazarlığa attığım ilk titrek adımlar. Bu titrek adımlar sizler sayesinde güçlenirse ne mutlu bana...

Kitabımın hazırlanmasında bana büyük yardımları dokunan, Türkiye İş Bankası Genel Müdürlük Kültür ve Sanat Müşavirliğinden Mehmet Âli ERDİN, Fethi ÇELİKER ve Sedat DUYSAK'a; değerli çizgileriyle kitabımın kapak kompozisyonunu hazırlayan ve bana yayınevine ilk çıkışın gücünü veren Sayın Fahri KARAGÖZOĞLU'na sonsuz teşekkürler...

Tüm dostlara, okuyucularıma buradan da MERHABA!..

Ümit ATAYMAN

Bu kitap, geceleri koğuşunun camına vuran yağmur damlalarının sesiyle, dalgın, dalgın sigarasının dumanlarını ciğerlerine gömen mahkumlara, geri kalmışlığın gücüne karşı koyamayıp, çaresizlik içinde boyunlarını büken Rüstem'lere, iyileşmek umuduyla köyünden şehre gelen Hatça Ana'lara, sırtındaki bebesiyle tarlada çalışan bacılara, sevdiğine kavuşmak için ölümle tartışan, onu dişe, onu göze alan Garib'lere ve dünyaya gözlerini yeni açan «can kurban» yavrulara armağanımdır...

HÜCRE

... Delik ayakkabısını kemirmeye çalışan farelere baktı. Birkaç böcek, gözlerinden akan yaşlara aldırmaksızın, suratında dolaşmaya başlamışlardı bile ...

HÜCRE

Hava soğuk ve sisli. Sabah olmak üzere. Tek tük yanan sokak lambalarının aydınlattığı dar yolda, paltosuna sıkıca sarılmış, kasketini kulaklarına dek çekmiş bir adam yürüyor. Kederli olduğu belli. Uzaktan beliren arabanın farlarının aydınlattığı yüzünde gözyaşları var. Üzerine su sıçratarak, hızla geçiyor araba yanından. Dönüyor, arabanın ardından bildiği tüm küfürleri sıralıyor. Üzerini siliyor. Kirlenen ellerini cebine sokup, paltosunu daha sıkı sarıyor vücuduna. Delik ayakkabılarına aldırmaksızın, sulara basa basa, sıklaştırıyor adımlarını.

Gecenin karanlığı, yerini aydınlığa bırakırken, yaklaşıyor karakol binasına. Uzaktan duyulan horoz sesleri, sabah olduğunu haber ediyor. Duruyor kapıda, tasalı, kederli, tüm cesaretini toplayıp giriyor içeri. Gıcırtıyla kapanıyor kapı ardından. Bir iki adım atıp duruyor. Geri dönüp çıkmak istiyor, vazgeçiyor. Kasketini çıkarıp, paltosunun düğmelerini ilikliyor. Gözleri ağlamaktan kızarmış, mendiliyle burnunu siliyor. Saçları beyazlanmaya yüz tutmuş, kulakları kızarmış soğuktan, yanakları al al olmuş. Kırışıklıklar, kıvrılan yollar gibi, derin iz yapmış yüzünde.

Tahtadan yapılmış masada, başını ellerinin üzerine koyup uyuyan bekçiye takılıyor gözleri. İlerliyor.

Soğuktan büzülmüş elleriyle dokunuyor bekçinin omuzuna. Sıçrıyor bekçi, uyanıyor. Gözlerini kırpıştırarak soruyor;

— Ne o bi şey mi var hemşerim?

— Şey, diyor. «Ben... Ben karımı öldürdüm.»

— Ne! diyerek fırlıyor bekçi yerinden. Silahını kavrıyor;

— Kaldır ellerini, diyor. Önüne katıp, götürüyor yan odaya.

Gürültüye uyanan polis memuruna;

— «Katil» diyor. Karısını öldürmüş!

— İyi halt etmiş, diyor polis memuru. Sonra başını önüne eğip, kaderine küfreden adama sesleniyor. İnsan biraz daha geç gelir be!

Odun getiriyor bekçi, sönmeye yüz tutan sobaya atıyor. Kanepede oturan adam, dalgın, üzgün, perişan. Gözlerinden akan yaşlar, ayakkabılarının üzerine damlıyor.

— Ağlama, diyor polis. Başına geleceklere mi, yoksa karına mı ağlıyorsun?

Cevap vermiyor adam. Polis memuru daktiloya kâğıt taktıktan sonra soruyor :

— Adın?

— Demir

— Soyadın?

— Çelik.

Gülüyor polis;

— Ne o lan, diyor. Demir çelik fabrikası mısın sen?

Ses çıkmıyor adamdan. Polis yanlış yazmış olacak ki bekçiye sesleniyor;

— Hey Ali! Silgi nerede?

Sobayı tutuşturmaya çalışan bekçi dönüyor;

— Ne bilem ben. Kullanmıyom ki.

Çöp kutusunun altında buluyor silgiyi polis memuru. Yazıyı silip, bir sigara yakıyor, ağzından dumanlar çıkartarak soruyor;

— Baba adın?

— Ahmet.

— Ana adın?

— Fadime.

— Fadime denmez oğlum, Fatma denir. Anladın mı, Fatma. Demek ki neymiş?

— Fatma.

— Memleketin?

— Çorum.

— Ne iş yaparsın.

— Irgatım.

— Kaç doğumlusun?

— 43

— Demek karını öldürdün. Anlat... anlat da yazalım bakalım.

Söze nasıl başlıyacağını bilemiyor adam. Düşünüyor; burnunu çekerek konuşuyor;

— Şey, diyor. Öldürdüm işte..

Kızıyor polis,

— Öyle öldürdüm denmez lan- Doğru anlat, neden ve nasıl öldürdüğünü açıkla.

Burnunu çekiyor adam, sıkıntılı bir şekilde saçlarını karıştırıyor;

— Karım, diyor. Karım beni aldatıyordu, onun için öldürdüm..

Bir sigara daha yaktı polis, paketi adama uzattı;

— Al, dedi. İç bi tane. İyi gelir.

Gözleri parladı adamın, aldı sigarayı, yaktı, derin derin çekti dumanını.

— Suç aleti yanımda, dedi Demir, paltosundan çıkardığı kanlı bıçağı uzatarak. Ne ceza verirseniz razıyım.

— Cezayı biz değil kanunlar verir, dedi polis. Kanunlar....

⁂

Dar ve karanlık yolda sarsıla sarsıla ilerleyen askeri aracın içinde, elleri kelepçeli bir vaziyetteydi Demir. Başı düşmüştü önüne. Utanıyor, sıkılıyor, başını kaldırıp, yanında durup kendisini izleyen Jandarma erinin yüzüne bile bakamıyordu.

Ellerini oynatıp, kelepçenin verdiği acıyı dindirmeye çalıştı. Dışarıya baktı. Ağaçlarla kaplı dar bir yolda ilerliyorlardı. Her yer kapkaranlıktı. Korkardı karanlıktan. Daldı. Köydeki yaşantısı, karısı, bir bir geçti gözlerinin önünden. Böyle karanlık bir gecede kaçmışlardı. «Götür beni buralardan. Kaçır» demişti karısı. «Kaçırdım da ne oldu sanki» diye düşündü. «Aldattı beni, buynuzladı. Hemi de tüysüz bi bebeyle.»

— Yaklaşıyoruz, diyen Jandarma erinin sesiyle göz kapaklarını kaldırdı. Uzun uzun baktı erin yüzüne.

— Bi sigara verir misin Paşam? dedi.

— Al.

— Sağol. Acep beni nireye götürüyorsunuz?

— Hapishaneye...

— Dama mı? Deme be!

— Dedim bile..

Sustu arabanın motoru. İndiler. Korktu. Üşüyordu. Karanlığa alışan gözleri, hapishanenin duvarlarına takıldı. Duvarlar, sanki kollarını açmış bir canavar gibi onu sarmaya çalışıyorlardı.

⁂

Yalnızdı, dört duvar arasında. İki gündür hücredeydi. Başını ellerinin arasına almış, düşünüyor, dalgın gözlerle yerlerde dolaşan böceklere bakıyordu. Bir fare geçti ayaklarının altından kıpırdamadı bile..

— Çorba, ekmek, diyen gardiyanın sesine kulak kabarttı. Hücrenin penceresine yanaştı. Aldı yemeğini, çok acıkmıştı, bir çırpıda bitirdi. Doymuştu.

Sigara istedi canı. Yoktu. Gardiyan ilişti gözüne. Seslendi;

— Baş efendi.. Baş efendi!..

— Ne var?

— Şeyyy.. Sigara...

— Sigara mı?

— Sigaran var mı Başefendi? Bi tane versene.

— Paran varsa, sigara da var. Sen önce paradan haber ver hele..

Üstündeki tüm parasını, saatini, yüzüğünü almışlardı.

— Param.. Param yukarda, dedi.

— İyi öyleyse. Haftada bi verirler paranı. O zaman içersin sen de sigaranı.

— Ama..

—Aması, maması yok, işte o kadar...

Duvarlara baktı. Koyu renkti duvarlar, hücreyi daha da karanlıklaştırıyorlardı. Oturdu kanepesine.

Sigara isteğini unutmak için uzun bir müddet mücadele etti kendi kendine. Uykusu gelmişti. Duvarın dibine çöktü. Yaslandı, uzattı ayaklarını, uyumaya çalıştı. Dalmıştı. Üzerinde gezinen böceklerin kıpırdanışlarıyla uyandı. Silkelendi, böcekler o kadar çoktu ki; baş edemedi. Delik ayakkabısını kemirmeye çalışan farelere baktı. Birkaç böcek, gözlerinden akan yaşlara aldırmaksızın, suratında dolaşmaya başlamışlardı bile...

Fırladı yerinden. Sarıldı demir parmaklıklara. Kafasını demir kapıya vuruyor, yüzünü kaplayan kanlara aldırmaksızın tüm gücüyle bağırıyordu.

— Çıkarın, dedi. «Çıkarın beni burdan. Karıma götürün. Ama o öldü. Öldü ya. ha.. ha.. ha.. Öldü... Ben.. Ben öldürdüm onu. Bıçakla. Kirli kanlarını akıttım. Öldürün beni, sizler de beni öldürün, ne farkım kaldı zati ölüden. Duyuyor musunuz? Hey Başefendi... Gel çıkar beni. N'olur. Kulun kölen olayım. Çıkar.. çıkar.. ayağının tabanını yalayayım. Çıkar Başefendi. Baş efen....

Çıkmadı sesi daha fazla, parmaklıkları tutan elleri gevşedi. Hıçkırıklarla sarsıla sarsıla yığıldı kapının yanına. Gözyaşları damla damla iz bırakmıştı kapıda..

Sabah olmuştu. Gardiyan elindeki tepsiyle indi merdivenleri. Yaklaştı hücreye..

— Çorba, ekmek, dedi. Durdu hücrenin önünde. Parmaklıklarla kaplı küçük pencerenin açılmasını bekledi bir süre..

— Hey diye seslendi. «Uyan.. yemek getirdim sana. Sigara da var yanında..

Hiç ses gelmiyordu. Kuşkulandı. Cebinden çıkardığı anahtarla açtı kapıyı, açmasıyla, elindeki tepsiyi fırlatması bir oldu..

Koşa, koşa çıktı merdivenleri, fareler tarafından kemirilen insan kafasının korkunçluğunu anlatmaya gidiyordu yukarıya...

DİLENCİ

... Hava, sevdiğine yeni kavuşan aşıklar gibi, aydınlığı bırakmak istemiyor, etrafını saran kara bulutlara çaresiz boyun eğip, yerini karanlığa terkediyordu ...

DİLENCİ

Yırtık bir elbise vardı üzerinde, mavi renkli. Kırmızı kazağı kirden siyahlaşmaya yüz tutmuş, düğmeleri kopuk hırkasının cepleri sökülmüş, üşüyen elleri açıkta kalmıştı. Titriyordu. Başındaki beresini kulaklarına dek çekmiş, elbisesinin altındaki pantalonunun paçalarını ıslanmasın diye delik botlarının içine sokmuştu.

Gökyüzü kendisini terk eden sevgilisine lanetler yağdıran bir aşık gibi bütün içini boşaltmış, sularını büyük bir hızla akıtmaya başlamıştı.

Yağmur suları beresine çarpıp, yüzünü ıslatıyor, yere düşen damlalar ayaklarının dibinde küçük bir göl oluşturuyordu. Sığınacak bir yer bulamıyor, küçük beyni niçin bu hâle düştüğünü kendi kendine sorup, yanıt arıyordu.

Hava, sevdiğine yeni kavuşan aşıklar gibi; aydınlığı bırakmak istemiyor, etrafını saran kara bulutlara çaresiz boyun eğip, yerini karanlığa terkediyordu.

Delik botlarından giren yağmur sularına aldırmaksızın karşıdan gelen çifte yanaştı. Avucunu açıp, dokuz yaşındaki bir kız çocuğundan beklenmedik bir olgunlukla;

— Afedersiniz, dedi. Biraz para. Anam hasta da....

Para yerine, bir tokat geldi yüzüne. Büktü boynunu. Üzülmüştü. «Niçin» dedi kendi kendine. Başını gökyüzüne kaldırdı. Suların serinliğini hissetti yüzünde. Ferahladı. «Allah'ım» dedi. «Bana, hasta anama, küçük kardeşime acı, hergece içki içip, bizleri döven babama akıl ver».

Sulara basa basa yürüdü. Gözlerindeki yaşları, akan burnunu sildi, hırkasına. Yünler gözyaşlarını yavaş, yavaş emip, yok etti.

Korkarak yanaştı birahanenin önüne. Pencereden baktı içeri. Babasını aradı gözleri. Sigara dumanlarının arasından gördü onu. Küçük elleri ile itti birahanenin kapısını. Kapının açılması ile, sigara dumanları, özgürlüğüne kavuşan esirler gibi uçuştular dışarı. Sıcak bir hava esti yüzüne. Oğuşturdu ellerini. Isıttı nefesiyle. Burnu yine akmıştı, elinin tersiyle sildi koluna. Kendisini izleyen gözlere aldırmaksızın, kafası masaya düşmüş babasına yanaştı. Dürttü.

— Baba, dedi. Baba!..

Kaldırdı başını babası, ağzı leş gibi içki kokuyor, uykulu gözleri kan çanağını andırıyordu.

— Ne o kız, dedi dili dolanarak. Para mı getirdin.

— He.

— Ne kadar?

— Yüz lira.

— Ne! Yüz lira mı?

Yediği tokatın tesiriyle yıkıldı yere. Babası avına nereden saldıracağını kestirmeye çalışan bir canavar gibi dikilmişti başına.

— Yüz lira ha?

Beline yediği tekme ile büküldü, dizlerini karnına çekti. Suskundu. Babasının, hırsını kendinden alıp,

anasını, küçük kardeşini dövmemesini düşünüyordu. Açtı. Sabahtan beri bir simit yemişti. Tekmeler indikçe açlığı artıyor, gözleri babasına engel olacak elleri arıyordu.

Belini tuta tuta çıktı dışarı. «Bunun on mislini kazanacan, küçük o...pu» diyen sesi, babasının beynine bir şeytan gibi girip, kendisini beşbin lira karşılığında satın alan adamların kahkahalarını duymuyordu artık.

Yürüdü. Her adımda babasına lanetler yağdırıyor, anası ve kardeşi için dua ediyordu.

Eve varana dek ağladı. Kızaran gözlerini, anasının görmemesi için yıkadı avludaki çeşmede. Gürültü etmeden girdi içeri. Uyuyan kardeşini seyretti bir müddet. Eğildi. Öptü yanaklarından. Açılan sırtına örttü battaniyesini. Kardeşini uyandırmamaya çalışarak, yan odadaki anasına seslendi.

— Ana. N'apıyon. Uyuyon mu kı?

Güçsüz bir ses duyuldu.

— Sen misin yavrum. Gel hele gel..

Girdi içeri. Sardı anasını.

— Anam, dedi, canım anam.

Anası okşadı yavrusunun saçlarını, kokladı..

— Karnın aç mı yavrum, dedi.

— Yok ana babam doyurdu karnımı

— Sahi mi? Baban doyurdu ha. Allah, Allah..

— He ya ana. Babam doyurdu. Döner ekmek aldı, soğanlı, yarım ekmek içinde ana. Bi yedim ki görme. Havuçta vardı içinde. İnce ince kıymışlar. Hem.. hem ayran da aldı babam. Ayranla da bi güzel oluyoki.

Yaşaran gözlerini sakladı anası. Yalan söylüyordu kızı, kendisini üzmemek için. Zaten açlıktan nefesi kokuyordu kızının..

— İyi, dedi. Afiyet şeker olsun.

— Sen.. Sen bi şey yedin mi ana..

— He ya yedim. Kardeşine bakan Hatçe Bacı var ya. Bi çorba yapmış kı sorma. Yoğurt çorbası. İki tas içtim. Isıttı içimi. Sağolsun. Kardeşini de biraz önce bıraktı. Uyutmuş. Hakkını nasıl ödiyeceğiz gari bilmem. Arafatta soyulmuş, hacıya döndük zati. Sağolsun..

— He ya ana sağolsun.

— Allah her tuttuğunu altın etsin, Hatçe Bacı'nın. Hayırlı insan. Şeyyy.. Şu lazımlığı getirsen de. Sana da zahmet oluyo ya yavrum.

— Ne zahmeti ana. Ne zahmeti. Şu yavru'nun canı kurban olsun sana da da, kardeşime de.

Çıktı dışarı. Lazımlığı aldı. Kapıyı aralayıp uyuyan kardeşine bir kez daha baktı. Canı hep onunla oynamak istiyordu ama olmuyordu, sabah giderken uyuyor, akşam gelince uyuyordu kardeşi. Gülümsedi. Sessizce kapıyı örtüp, geldi anasının yanına.

— Hadi sen yat kızım, dedi anası. Sabah erken kalkacan.

— He ya, dedi. Sabah erken kalkacam. Sustu. Elleriyle saçlarını attı geriye.

— Ana be, dedi. Ben niye okula gitmiyom. Yaşım mı tutmuyo yoksa.

Sustu anası. Yandı, kavruldu içi. Eğildi, öptü yavrusunu.

— He ya, dedi. Yaşın tutmuyo...

Çıktı odadan. Kardeşinin yanına geldi. Minderleri birleştirip yaptığı yer yatağına uzandı. Kapadı gözlerini. Rüyasında kendisine döner ekmek alan babasını görüyordu...

Ç I Ğ

... Büyük bir çığ kaydı tepelerden aşağıya. Karlarla kaplandı vücudu. Kurtulmak istedi. Başaramadı. Halime'sine uzanan eli açıkta kalmıştı sadece ...

ÇIĞ

Ahmet, karlarla kaplı yoldan koşa koşa geldi. Nefes nefese kalmıştı. Küçüktü. Altı yaşını sürüyordu. Sarışın, mavi gözlüydü. Alnına düşen saçlarını eliyle geriye itip, babasının dükkanına girdi. Sesini duyurmak için, ellerini ağzının kenarında birleştirip, tüm gücüyle bağırdı;

— Buba! Buba... Ebem seni ünlüyo!

Oğlu'nun sesini duyan Kadir Usta. «Ne ola ki» diye düşündü. Bıraktı tornadaki işini. Kapıda durup, üşümemek için ellerini oğuşturan oğluna yaklaştı. Çömeldi, tuttu omuzlarından.

— Hayrola oğul, dedi. Nefes nefese kalmışın?

— Ebem dedi ki. «Koş bubana haber sal. Anan ağırlaştı, tez gelsin de dedi».

— Ağırlaştı mı. Tez varak öyleyse.

Çıktılar dükkandan. Kadir Usta hızlı adımlarla yürüyor, Ahmet de tombul bacaklarıyla koşup, babasına yetişmeye çalışıyordu.

Soluk soluğa geldiler eve. Kadir Usta, kendilerini kapıda karşılıyan anasına;

— Ne oldu ana, dedi. Hayrola.. Sesi titriyor, kalbi yerinden fırlıyacakmışcasına atıyordu.

Anası başındaki yazmasını düzelterek;

— Telaşlanma oğul, dedi. Doğum sancısı, lakin bu sefer ki bi başka, nasıl demeli ki, bilmiyom işte, bi başka, kıvranıyor zavallı. Hele bi var yanına, halını hatırını sor.

Kadir Usta iç odaya geçti. Boş gözlerle tavana bakan karısına yanaştı, tuttu ellerinden;

— Nasılsın kı, dedi.

Ağlamaktan kızaran gözlerini tavandan çekti karısı, sapsarıydı suratı. Öksürdü. Hırıltılı bir sesle cevap verdi.

— İyiyim.

— Sancın hafifledi mi bari?

— Arada sıra da oluyo zati. Lakin çok kuvvatlı, kıvrandırdı beni..

«Ebe» geldi diyen anasının sesi doldurdu odayı. Ebe girdi odaya. Üşümüş; soğuktan kızaran suratının rengi, başındaki yazmasının rengine yaklaşmıştı.

— Amma da soğuk ha. Dondum valla, dedi. Buz kesmiş her yan. Yatağa doğru yürüdü. Paltosunu çıkardı, yazmasını çözdü.

— Neyin var tazem dedi.

— Sancılanıyom.

— Hele bi bakalım, dedi Ebe. Elleriyle Halime'nin şiş karnını yokladı.

— Buran ağrıyor mu?

— Hıı.

— Şuran?

— Ağrıyor.

— Tamam, diyerek kalktı ayağa. Kadir Usta ile

anasına yaklaştı. Ahmet ebesinin eteğinden tutmuş, birşeyler anlamaya çalışıyordu.

— Erken doğum olacak, dedi Ebe. Lakin kansız. Kan vermek gerek. Taze kanda ancak kasabada bulunur. Benim yapabileceğim bir şey yok. Tez kasabaya götürün. Lakin.. Sustu. Kötü bir haber vereceği belliydi. Dili sarhoş gibi dolanıyordu ağzında «Kasaba yolu da kapanmış. Nasıl gidersiniz bilmem gari. Allah selamet versin. Hadi bana müsade. Civeleklerin gelin de gebeymiş. Bi de ona varam.

Ebe gidince kara kara düşünmeye başladı Kadir Usta, anası, torununu göğsüne yaslayıp, gelininin yanına çökmüş, gözlerinden akan yaşlarla onu seyretmeye koyulmuştu.

Kadir Usta kalktı yerinden, sıkıntı içinde dolaşmaya başladı oda da. Pencereden baktı dışarı. Karlar beyaz bir çarşaf gibi örtmüştü her yanı. «Yollarda kapalıymış» dedi. «Nasıl varırız kasabaya». Sıkıntıyla karıştırdı saçlarını, kıvırdı bıyıklarını. Döndü anasına;

— Katırla arka yoldan gitmekten başka çare yok ana, dedi.

Gözlerini sildi anası.

— Tehlikeli oğul, dedi. O yol tehlikeli. Donarsınız yollarda, uçuruma düşersiniz, kurtlar üşüşür başınıza. Bubandan sonra senide mi yitirem oğul?

— Elimiz, kolumuz bağlı ana. Duymadın mı ebeyi? Kan vermek lazım dedi. Gidek biz ana. Başka çaremiz yok...

— Katırın üstünde sarsıla sarsıla ölüp gider taze, dedi anası. Sen gidip tohtoru getirsen, kan alsan..

— Uzun sürer ana. Uzun sürer. Belki de gelmez. Siz hastayı getirin derse..

Çıktı avluya Kadir Usta. Ahıra gidip, hazırladı katırı. Binbir güçlükle bindirdiler Halime'yi. Baygın gibiydi. Devamlı karnını tutuyor, ağlıyor, inliyordu.

Katırın kayışını çekti Kadir Usta. «Semerden yapış» dedi karısına. Anasının elini, oğlunun yüzünü öptü. «Hadi eyvallah» dedi. Aksilik çıkmazsa akşama kasabadayız. Tez geliriz».

Nine ile torun, katır gözden kaybolana dek salladılar ellerini. Kadir Usta geriye dönüp baktı, sallanan elleri gördü, gözleri, arkalarından dökülen gözyaşlarını seçemiyordu...

Saatlerce gittiler, hava gitgide soğuyor, yerdeki buzlar kalınlaşıyordu.

— Hava kararmadan varamıyacağız, dedi Kadir Usta karısına. Şurda biraz dinlenek.

Güçlükle indirdi karısını. Karların üstüne koydu semeri. Oturdu Halime semerin üstüne. Battaniyeyi sardı vücuduna.

— Üşüyom, dedi titriyerek. Sancım da başladı.

— Şunu da ört, dedi Kadir Usta paltosunu uzatarak.

— Sen, dedi karısı. Sen ne örtcen..

Güldü Kadir Usta,

— Bana palto değil, sen gereksin..

Karanlık bastırmıştı. Kurt ulumaları geliyordu uzaklardan. Korktu Halime. Sokuldu kocasına, yaslandı göğsüne. Kadir Usta kalın kollarıyla kavradı karısını, okşadı yüzünü.

— Bu da kız olsa bari, dedi. Utandı Halime, kızardı;

— Allah bilir gari, dedi. Hem ne farkeder ki, oğlanda çocuk, kız da..

— Hele bi sağ salim varak kasabaya. İster kız olsun, ister oğlan, dedi Kadir Usta. Yalınız, oğlan olursa bubamın adını verek.

— Kız olursa da anamın adını dedi Halime.

— Az ilerde terkedilmiş bi kulübe var dedi, Kadir Usta. Biraz gayret et de oraya varak. Geceyi orda geçiririz gari.

Uykuda yakaladı sancı Halime'yi. Kıvranıyor, çaresiz Kadir Usta ne yapacağını bilmeden onu yatıştırmaya uğraşıyor, dua ediyordu. Saatlerce kıvrandı Halime. Havanın soğukluğuna karşın, boncuk boncuk terlemiş, saçları terden sırılsıklam olmuştu. Sabaha karşı kendine geldi. Gözleri kocasını aradı. Doğruldu. Kulübenin penceresinden baktı. Çalılıklarda işerken gördü kocasını. Güldü. Okşadı karnını..

— Kız mısın, oğlan mısın bilmiyom ama, çok çektirdin dedi. Bunların acısını sorarım ben sana.

Kadir Usta karısının yanına geldi. Asıktı suratı.

— İlerdeki köprü yıkılmış, dedi üzüntüyle. Dağ yolundan gitmemiz gerekiyo..

Boynunu büktü Halime. Çaresizdi. Dağ yolundan gitmek zordu..

— Hadi, dedi Kadir Usta. Çabuk olalım. Yolumuz daha da uzadı..

Katır, buz tutmuş yolda kaya kaya ilerliyor, Kadir Usta uçuruma bakmamak için gözlerini havaya çeviriyordu. Katırın kayması sıklaşınca indirdi karısını. «Biraz yürü» dedi. «Hem açılırsın, tut kolumdan».

Aniden durdu katır. Gidemiyordu. Hareketsizdi ayakları..

— Yürü, dedi Kadir Usta. Yürü be. Tövbe.. tövbe.. Deh... deh... Biri iki adım daha attı katır. Son adım atışları oldu bu. Buz tutmuş karlar üstünde kaydı. Yuvarlandı boşluğa.

Katırın yokluğu iyi olmamıştı. Çaresiz koyuldular yola.

— Yoruldum, dedi Halime..

— Ben de, dedi Kadir Usta. Biraz dinlenek. Titriyordu Halime, sancısı başlamıştı, inliyordu, çöktü yere, iki büklüm olmuştu. Kadir Usta, tutamadı kendini, gözleri bir sürahi gibi boşaltıyordu içini. Battaniyeyi serip yatırdı karısını, paltosuyla örttü üzerini.

— Ölüyom, Kadir'im, dedi Halime. Gari can kalmadı ben de...

— Öyle konuşma Halime'm. Daha ne güzel günlerimiz olacak. Hele bi varak kasabaya. Söz veriyom, bu sefer beşik alacam bebeye. Onda sallarsın gari. Tarlada da çalıştırmıcam, eve de bi ek yaparık, çocukların odası olur. Basma fistanlar alırım sana. Yazmanı da değiştirirsin. Zati eskidi o. Hem.. hem pabuçta alırım. Bebeyle sana. Ahmet'le biz bi sene daha idare ederik. Konuşurken okşuyordu karısının saçlarını, elleri deydi karısının yüzüne. Buz gibiydi. Eğildi. Baktı açık gözlere, kanlar sızan dudaklara. Bir çığlık kapladı her yanı. «Halime'm» Sarıldı karısına, hıçkıra hıçkıra ağlıyor, gözyaşları karısının yüzünü ıslatıyordu.

Kadir Usta'nın çığlığı, tepelerde, süt çocukları gibi uyuyan karları harekete geçirmişti. Büyük bir çığ kaydı tepelerden aşağıya. Gürültüye kaldırdı kafasını, engel olamadı üzerine gelen çığa. Karlarla kaplandı vücudu. Kurtulmak istedi. Başaramadı. Halime'sine doğru uzanan eli açıkta kalmıştı sadece..

TÜYSÜZ CEMAL

... Gözleri kanlanmıştı hafif. Gardiyan Musa ile iki tek atmışlardı ağaçların altında. Keskin bir içki kokusu vardı nefesinde ...

TÜYSÜZ CEMAL

Meydancı Nuri, koğuşun kapısını açıp girdi içeri. Ceketini omuzuna atmış, sivri uçlu ayakkabılarının topuğuna basıp, kendine heybetli bir hava vermişti. Gergindi bakışları. Gözleri kanlanmıştı hafif. Gardiyan Musa ile iki tek atmışlardı ağaçların altında. Tatlı bir içki kokusu vardı nefesinde. Bir sigara çıkarıp, idamlık Musa'nın anısı çakmakla yaktı. «Hey gidi Musa» dedi. «Hey gidi gardaşlık. Yaman adamdın be. Bi tek seni yenemezdim bilek güreşinde.» Öksürdü. Elini köstekli saatinin bulunduğu yelek cebine götürüp, iki parmağı ile kavradı zarları. Avucunun içine alıp kulağına doğru götürdü, şıkırtılarını dinledi bir müddet. Güldü. Kalın bıyıklarını burdu. Dilini ağzının içinde dolandırıp dişlerini temizledi. Zarların olduğu avucunu sıkıp, yumruğunu kaldırdı havaya;

— Hey, diye seslendi. Var mı bu bileği büken? Var mı bu bileğin attığı zara kesik diyen?

Ses yoktu koğuşta. Suskundu herkes.

— Sizlere diyom be! Duymuyonuz mu beni? Bugün ziyaret günüydü. Gelmiştir mangırlarınız. Ben öyle haraç yemem bu koğuşta. Attığım zarlarla bulurum yolumu. Hadin kıpırdanın biraz. Zar atalım da bulalım yolumuzu. Biraz paramız olsun da, bizim de kanlansın bitlerimiz.

Ranzasına doğru yürüdü, nevresimi çekip aldı. Serdi koğuşun ortasına. Zarları fırlattı üstüne. Altında yatan İzmirli Ali'ye yanaştı.

— Hadi davran...

— Tamam Nuri ağbi...

— Kalk lan Yörük Mehmet.

— Hemen geliyom Nuri ağbi.

Tek tek dolaşıyordu ranzaları. Toplanmışlardı nevresimin etrafına. Zarlar elden ele dolaşıyor, kaybedenlerin homurtuları, kazananların gülüşleri arasında kaybolup gidiyordu. Sigara dumanları kaplamıştı koğuşu. Bir kaç kişi kalktı oyundan. İzmirli Ali ile Meydancı Nuri kalmıştı yalnızca. Nuri kapıya doğru dönüp seslendi;

— Gardiyanı dikizliyon mu lan İpsiz?

— Ayıp ettin ağbim.

— Gözünü dört aç!

— Sen meraklanma ağbim. Zarlarını kuvvetli at da sıcak bi çayını içek sabaha.

Gürültüden uyuyamıyordu Cemal. Birkaç kez döndü yatağında. Başını yastığının altına sokup, nevresimi iyice çekti üzerine. Olmadı. Uyuyamıyordu. Doğruldu yatağında. Zar atanlara baktı. Oyun iyice kızışmıştı. Meydancı Nuri devamlı gülüyor, İzmirli Ali kızıyor, renkten renge giriyor, sigara üstüne sigara yakıp, avucundaki zarları öpüyordu.

Cemal, indi ranzasından, tokyolarını ayağına geçirip yanaştı oyuna.

— Ben de atacam, dedi.

Meydancı Nuri, İzmirli Ali, diğerleri hayretle baktılar yüzüne. Oyunda iki kişi kalıpta araya girmek, mey-

dan okumaktı. Yoksa bu Tüysüz Cemal bilmiyor muydu bunu. Sivaslı Baba Rıza yanaştı yanına.

— Ne yapıyon oğul, dedi Cemal'e. Bilmezmisin ki iki kişi kalınca oyuna girmek, meydan okumaktır. Ya kaybedersen. Sağ komazlar seni burda. Dayaktan pestilini çıkarıp, didik didik ederler.

— Ya kazanırsam?

— .....?

— Otur lan, dedi Meydancı Nuri. Görelim bileğinin gücünü.

— Ben kalkıyom, dedi İzmirli. Çoluk çocukla zar atamam. Yeni geldiği nasıl da belli oluyor.

Toplandılar Cemal ile Nuri'nin etrafına. Tomarla para vardı Nuri'nin önünde. Cemal kilotunun içine soktu elini. Gıcır gıcır yüzlükleri çıkardı önüne. Zarları alıp öptü. Şıkırdattı avucunda. Gözgöze geldiler Nuri ile. Nuri'nin gözlerindeki kinli bakış ürpertti onu. Soğuk terler boşandığını hissetti sırtında...

— Üçyüz, dedi Nuri.

— Eyvallah...

Fırlattı zarları. «Ooo» diye sesler yükseldi koğuşta. Çekti paraları Cemal. Oyun kızıştı bir müddet sonra. Nuri devamlı kaybediyor. Cemal koğuştakilerin şaşkın bakışları arasında çekiyordu paraları önüne. Cemal son kez atmak için zarları eline almıştı ki, İpsiz'in ıslak sesi dağıttı hepsini...

— Gardiyan geliyor Nuri ağbi...

— Tez dağılın lan. Fırlayın yataklarınıza...

En son Cemal sıçradı ranzasına. Paralar avucunda kalmıştı. Nevresimin altında nefes almadan yatıyor,

gardiyanın ayak seslerinin ranzasına yanaşmamasını diliyordu. Büyük suçtu koğuşta kumar oynamak. Zindana atılmaktı cezası. Günlerce aç susuz durmak, tuvalete bile gidemeden pislik içinde oturup, kapının açılmasını beklemekti. Nevresimin ağır ağır çekildiğini hissetti. Gözgöze geldi gardiyanla. Paraları tutan bileğini kavradı gardiyan.

— Demek kumar oynarsın ha... İn lan aşağı. İt...

Bir tokat indi yüzüne. Kızardı yanağı, yaşlar toplandı gözbebeklerinde. İndi...

— Kimlerle oynadın lan?

— .....

— Söylemek istemiyorsun demek...

— .....

— Ben söyletmesini bilirim. Düş lan önüme...

Meydancı Nuri ile gözgöze geldi çıkarken. Gülümsediler. «Yiğit delikanlıymışsın lan Cemal» der gibiydi Nuri'nin bakışları...

Yediği dayaktan sızlıyordu heryanı. Bir morartı kaplamıştı alnını. Üç gündür yatıyordu zindanda. Duvarın dibine çökmüş, büyük bir umutla kapının açılmasını bekliyordu. Belli belirsiz bir sevinç vardı içinde. Meydancı Nuri'ye kafa tutmuştu. Yenmişti onu. Koğuşta ayrı bir saygı görecekti artık. Bu sevinç unutturmuştu acılarını. Öyle dalmıştı ki, kapının açıldığını bile duymadı;

— Kalk bakalım Tüysüz Cemal, dedi Gardiyan. Çıkıyon gari...

— Ha...

— Çıkıyon dedim.

— Sahi mi?

— Sahi ya...

Gardiyana dayanıp çıktı merdivenleri. Bir güç gelmişti vücuduna...

Koğuşun kapısından görününce yanına ilk gelen Meydancı Nuri oldu...

— Geçmiş olsun Tüysüz Cemal...

— Sağol...

— İyisin de mi?

— He... iyiyim...

Birbir geldiler yanına. Ranzasına kadar destek oldular... Güçlükle çıktı ranzasına. Demirlere dayadı sırtını. Güldü patlamış dudaklarıyla...

— Nasılsın Nuri ağbi., dedi bileğini gösterip. Var mısın?

Güldüler.

— Azan kul ya belasını bulurmuş, ya da mevlasını oğlum. Sen kaşınıyon galiba.

— He ya kaşınıyom.

— Atla lan öyleyse aşağı. Getirin zarları. Boyunun ölçüsünü alayım şu Tüysüz'ün.

— Biraz zor alırsın, dedi Cemal ranzadan inerken...

İkiye ayrıldı koğuş. Meydancı Nuri'ler bir yana. Cemal'ler bir yana...

Nevresimi yere serip, attılar zarları üzerine. Meydancı Nuri biryana, Tüysüz Cemal bir yana çöktü. Ortadaki zarlara doğru uzattılar ellerini... Sigara dumanları arasında devam ettiler oyunlarına ikinci bir ıslık sesine dek...

E S M A

... Güllü, karlarla örtülünceye dek baktı Esma'nın izine. Gecenin sessizliğinde, askerlerin postal gıcırtıları duyuluyordu yalnızca ...

ESMA

Demir kapı gıcırtıyla açıldı. Tahta bavuluyla Esma, ardından da elinde sopasıyla kadın gardiyan göründü. Koğuştaki kadınlar kalktılar. Gardiyan Esmanın kolundan çekerek koğuşun dibindeki ranzaya doğru sürükledi.

— Burada yatacaksın dedikten sonra;

— Toplanmayın, dağılın diye bağırdı kadınlara. Burnunu çekip, yağlı vücudunu sallıya sallıya çıktı, gitti. Kapanan kapının gıcırtısı duyuldu ardından.

Kadınlar;

— Yağ tulumu,

— Pis şişko.

— Damızlık inek,

— Tesadüfün yarattığı mahluk, diye söylendiler ardından. Sonra sardılar Esma'nın etrafını...

— Geçmiş olsun.

— Geçmiş olsun...

— Üzülme. Bunlar da geçer.

— Allah sabırlar versin sesleri kapladı koğuşun içini.

Ağzındaki koca sakızı şakırdata şakırdata çiğneyip, dudaklarının kenarında biriken tükürükleri yalıyan bir kadın;

— Sen gelmeden haberin geldi, dedi. Kocanı vurmuşsun ha?

Sustu Esma. Şaşkınlığını atmak istiyordu üzerinden. Şişman, şişman olduğu kadar da hareketli bir kadın olan Güllü yanaştı.

— Rahat bırakın kızı, dedi. Dağılın, basın hadi. Isırırım valla hepinizi. Dilli düdükler siz de.

Ondan çekindikleri belliydi. Kimse ses çıkarmadı. Ranzalarına doğru yürüdüler. Güllü, elindeki tahta bavuluyla ayakta duran Esma'ya.

— Otur, dedi ranzasını göstererek. Otur. Sonra çatlak elleriyle şalvarının cebinden çıkardığı sigara paketini uzattı.

— İçer misin, dedi.

— Cık...

— Alışırsın zamanla. Bende içmezdim ilk zamanlar. Ama alışıyor insan. Rahat otur hele, sıkılma. Burada herkes kader birliği etmiştir. Korkma, bir derdin olursa söyle bana, aha şuradaki ranzada yatıyorum, diyerek en baştaki ranzanın üst katını gösterdi.

Esma, kavradı bavulunu, açtı, eşyalarını çıkararak yatağın üzerine koydu. Güllü, sigarasından derin bir nefes çekerek;

— Dur da yardım edeyim sana, şu dolabın kapağını aç da, koyak eşyalarını içine. Bir an Esma'ya baktı, güzel yüzünü, kara kaşlarını, çekik gözlerini süzdü. Gençliğini anımsadı. Elini gezdirdi yüzünde. Kırışmıştı yüzü. Derin çizgiler oluşmuş, gözlerinin altında yağ torbaları birikmişti.

— Pek de gençmişsin, dedi. Kaç yaşındasın?

— Yirmi.

— Yazık olmuş sana, dedi Güllü. Çok tazesin, çürür gidersin buralarda. Neyse başa yazılmış gari. Kader. Sen kalbini ferah tut. Düşündü bir an, bir sigara daha yakıp, ağızlığına taktıktan sonra;

— Paran var mı diye sordu.

— Var.

— Çok mu?

— Eh...

— Donunun içinde sakla. Gece yürütürler, ruhun bile duymaz. İspat da edemen sonra, deveyi hamuduyla yutar buradakiler. Benden çekinirler biraz, sen de sert görün, vurucu, kırıcı ol ki rahat edesin. Herşeye he dersen, iflahını keserler.

— Olur, dedi Esma. Bavulunu kapattı. Sürdü ranzanın altına.

Güllü, yatağın üstünde duran kutuya bakıp,

— Pasta mı, dedi.

— Şeker, akide şekeri. Anam koduydu...

— İyi. Burada adettir, kutuyu aç da tut herkese. İyi olur, bi sıcaklık yaratırsın onlarda.

Esma, kutunun üzerindeki ipi çözdü, kağıdı çıkararak açtı kutuyu. Ürkek adımlarla ranzaların arasında dolaşmaya başladı.

— Buyrun, alın. İkişer, üçer alın. Tatlansın ağzınız, diyerek kadınlara tuttu. Eller büyük bir iştahla şeker kutusuna uzanıyor, şapırdıyan ağızlar «Geçmiş olsun» diyordu...

— Sağolun, dedi Esma. Sağolun. Sizlere de geçmiş olsun.

Gece olmak üzereydi. Yemek yenmiş, sigara ve çay içiliyordu. Güllü elindeki çay bardağı ile yanaştı Esma'ya

— Al, dedi. Buyur iç...

— Sağol...

Güllü beklenmedik bir çeviklikle sıçradı Esma'nın ranzasına. Bağdaş kurup oturdu. Esma başını yastığa dayamış, tavana bakıyor, dalgın dalgın çayını yudumluyordu.

— Buranın bi adeti daha var, dedi Güllü. Yeni gelen başından geçeni anlatır. Mapusa nasıl düştüğünü ücüğünden, bücüğüne dek açıklar ki, biz de ona göre davranır, hareketlerimizi ona göre düzenleriz...

— Ne anlatam ki, dedi Esma içini çekerek. Deşmeyin yaramı. Deşmeyin... İki damla gözyaşı düştü çay bardağının içine, doğruldu, elinin tersiyle sildi gözyaşlarını.

— Ağlama, dedi Güllü. Ağlama, bizler çoktan unuttuk ağlamayı. Öyle diyordu ama gözlerinde biriken yaşlar, yalanını vuruyordu yüzüne.

— Toplaşın, dedi Güllü kadınlara, Esma hikayesini anlatacak. Kıpırdanın biraz. Vadesi gelmişler gibi ne dikiliyonuz öyle.

Yaklaştı kadınlar, kimi yere oturdu, kimi ranzaların üstüne, birkaç kişi de ayakta duruyordu. Tüm gözler Esma'ya çevrilmişti. Doğruldu Esma, sırtını ranzanın demirine dayadı, bardağındaki son yudumu da içti.

— Bubam kaçakta vurulunca, anamla yalnız kaldık. Erkeksiz ev olmaz diye hemen başgöz ettiler beni. İyiydi kocam. Bi de oğlumuz oldu, kara kaşları, iri gözleriyle tıpkı bubama benziyordu. Onun adını koduk. Kocam değişti sonraları, kötü davranır oldu. Para diyor, başka bişey demiyordu. Bozulmuştu düzenimiz. Anam «damat aha geldi kız» diye büyü falan yaptırdı ama nafile. Bizimkinin aklı hep parada, Sustu... Dolu dolu

olmuştu gözleri, tutamadı kendini, hıçkırdı. «Sonra dedi, beni satmaya kalktı başka erkeklere, para için. Beni kandırmaya çalışıyor, diller döküyordu, tiksinmiştim. Her gece kahveye giderdi. Anama sezdirmeden çifteyi aldım bi gece. Daldım kahveye. Şaşırmıştı herkes. Bön bön bakıyorlardı. Kocam kalktı masadan. «Kıpırdaşma» dedim. Çök hele sandalyeye, çök. «Sonra seslendim kahvedekilere. «Hey millet» dedim. Bakın. Para uğruna karısını satmaya kalkan erkeğe bakın. Bir uğultu koptu kahvede. Tükürdüler yüzüne. Anamı gördüm kahvenin kapısında, bebem kucağındaydı. «Etme Esma'm, yapma kurbanım, acı bebene. Bırak o domuzu, yaranamaz gari buralarda. Etme. «Kim dinler anamı. Bastım tetiğe, hayalarını deştim önce, danalar gibi böğürdü. Sonra da iki kaşının arasından vurdum. İşte bu kadar. Hepsi bu...

— Vah vah,

— Yazık olmuş,

— Adı batsın o..... çocuğunun, sesleri kapladı koğuşu.

Esma, başını Güllü'ye yasladı. Ağlıyor, hıçkırıkları koğuşun duvarlarında yankılanıyordu.

— Yirmi dört yıl verdiler, dedi gözlerini silerek. «Yirmi dört yıl».

— Tamam, dedi Güllü, dağılın gari. Herkes yatsın. Sen de yat Esma, yorgunsundur.

Birer birer çekildiler. Esma, başını yastığına koydu. Güllü örttü üzerini.

— Allah rahatlık versin, dedi...

— Sana da...

Günler geçiyor, ağaçlar yapraklarını dökerek, kışın

yaklaştığını haber veriyordu. Soğumuştu havalar. Sohbetler soba başında oluyordu artık. Esma, bazı geceler sıçrıyarak uyanıyor, sabaha dek gözünü kırpmadan, anasını, oğlunu düşünüyordu. Az konuşuyor, kara gözlerini tavana dikip, kırpmadan, dalgın bakıyordu. İştahı iyice kesilmiş, yemek yiyemez olmuştu. Birkaç kez geldi anası ziyaretine. Havalar soğuk diye getirmemişti oğlunu. Gözünde tütüyordu oğlu, süt kokan tenini, yumuk ellerini özlemişti.

Soğuk bir günde köylüsü olan Esra Bacı geldi ziyaretine.

— Hoş geldin, dedi Esma.

— Hoş bulduk.

— Ne o tasalısın, bi şey mi var yoksa?

— He ya.

— Kötü haber mi?

— He...

— De öyleyse. Meraklandırma insanı...

— Anan, dedi Esra Bacı, ananı kaybettik...

Bir şeyler düğümlendi Esma'nın boğazına. Elleri sıktı telleri. Derin derin izler oluştu ellerinde.

— Oğlum, diyebildi...

— Tasalanma Esma Bacı. Oğlun bizde. Bizim oğlumuz sayılır gari. Elimizden geldiğince bakarız...

«Ziyaret saati bitti» diyen gardiyanın sesi böldü konuşmalarını...

— Yavruma iyi bakın, yokluğumu belli etmen.

— Olur, dedi Esra Bacı. Olur kurbanım. Talihsiz Esma'm olur...

Kış varlığını hissettirmeye başlamış, havalar iyice soğumuş, koğuştaki tek soba ısıtmaz olmuştu onları.

Battaniyeler de yetmiyordu. Battaniye kavgası başlamıştı aralarında, güçlü olan alıyordu battaniyeyi. Açıkta kalanlar çareyi beraber yatmakta buluyordu. Esma, Güllü ile yatıyordu koyun koyuna.

Bir gece, içtiği sigaranın tesiriyle hırıltılar çıkararak uyuyan Güllü'yü dürttü. Güllü homurdanarak;

— Ne var kı, dedi. Bi şey mi oldu?

— Sus, dedi Esma. Yavaş konuş.

— Tez söyle. Uykum var.

— Dinle. Ben kaçacam...

— Ne!

— Kaçacam be. Kaçacam. Karar verdim...

Güllü kayan battaniyeyi üzerine çekip sokuldu Esma'ya.

— Ciddi mi diyon kız?

— He ya ciddi diyom.

— Nasıl kaçcan peki?

— Onu bilmiyom işte...

Sustular bir müddet. Güllü saçlarını karıştırarak, düşünüyor. Esma tavanda dolaşıp kendi gibi kaçacak bir delik arıyan böceği seyrediyordu.

— Tamam, dedi Güllü. Buldum galiba...

Sevindi Esma...

— Sahi mi?

— Dinle. Erkeklerin gardiyanı var ya. Osman...

— Eee.

— O dostum benim. Bilirsin hiç kimsem yok hayatta. Yatıyoruz arada bi. İhtiyaçlarımı karşılıyor vücuduma karşılık. Ona derim. Kırmaz herhal beni. Kaçmak istemene seviniyom valla. Baksana iyice inceldin,

dilenci değneğine döndün, geceleri nasıl öksürdüğünü bilirim ben. Hastasın sen, bi kaç aya kalmaz zartayı çekersin valla. Kaçmak daha hayırlısı. Var git oğluna...

Gerçekten de hastaydı Esma, devamlı öksürüyor, çiğerlerinden gelen kanlara aldırmaksızın, sürdürmeye çalışıyordu yaşamını...

Ertesi gün Güllü gülerek geldi yanına...

— Tamam, dedi. İlk kar düştüğü gece helanın penceresini açık bırakacak, dıştaki teli de sökecekmiş. Pencereden atlayınca takacan teli yerine. Yalnız, ışıklardan, nöbetçilerden sakınsın dedi. İyi düşündün mü kı?

— Düşündüm. Hastayım zati. Nasıl olsa ölecem. Kaçmak daha hayırlı benim için.

Esma, günlerini pencerenin önünde karın yağmasını bekliyerek geçiriyor, öksürüğüne aldırmadan sigara üstüne sigara yakıyordu...

Sonunda beklediği gün geldi. İlk kar düşmüştü, zor etti akşamı. Gece vedalaştı Güllü'yle. Kolundaki bileziği çıkardı, uzattı Güllü'ye. Gardiyana ver dedi yaptığına karşılık. Verecek başka bi şeyim yok.

— Oğlunu benim yerime öp, dedi Güllü. Dışarda kimsem olsaydı ben de gelirdim seninle. Sesi üzüntülü ve titrekti. Gözyaşları ıslatıyordu Esma'nın yüzünü.

Esma sessizce çıktı koğuştan, tuvalete indi, çıktı pencereye, atladı bahçeye, pencerenin telini taktı. Nöbetçi kulübesindeki fenerin ışığı aydınlattı duvarı. Işığın gidip gelişini hesapladı, sonra koştu hızla, daha bir kaç adım atmıştı ki;

— Dur! Kimdir o, diyen gür sesi duydu.

Yattı yere, ışık hızla geçti üzerinden, silah şakırtılarını işitti. Kalktı.

— Dur! Vururum yoksa. Dur! diyen sese aldırmaksızın tuttu duvarı. Sıçradı.

Işıkla birlikte, tüfeklerden boşalan mermiler yakaladı onu havada.

— Yandım anam, dedi. «Oğlum...

Dudaklarından sızan kanlar, damladı beyaz karların üzerine. Sırt üstü düştü yere, elleri kavradı karları, bir avuç karı gezdirdi dudaklarında, yüzünde. Bir iki kar damlası düştü kapalı gözlerine...

Silah sesini Güllü'de duymuştu. Sıçradı. Elini koydu kalbine...

— Yazık oldu, dedi. Yazık. İyi bir arkadaştı. Pencereye yanaştı. Hızını artıran karlar altında kalan Esma'nın cansız vücuduna doğru gelen askerleri gördü...

Kaldırdılar Esma'yı. Karlar üzerinde vücudunun izi kalmıştı. Güllü, karlarla örtülünceye dek baktı Esma'nın izine. Gecenin sessizliğinde, askerlerin postal gıcırtıları duyuluyordu yalnızca...

HATÇE ANA

... Taşlıktı yollar, bastıkça insanın ayağını acıtıyor, delik ayakkabılardan giren taşlar, çorapları delip, yırtıyordu etleri ...

HATÇE ANA

İki uzun sopayı yanyana uzatmışlardı. Arasına eski bir battaniye sermiş, sedye yapıp yatırmışlardı Hatçe Ana'yı içine. Önde İlyas Usta vardı, arkasında oğlu Mahmut. Yürüyorlardı ağır ağır kollarındaki son gücü harcıyarak. Çok olmuştu köyden çıkalı. Hatçe Ana aniden rahatsızlanmış, işi gücü bırakıp onu biran önce kasabaya yetiştirmek için yola koyulmuşlardı.

Güneş son ışınlarını da geriye çekip, yerini karanlığa bırakıyordu. İlyas Usta karısının inîltilerini duymamaya çalışıyor, adımlarını sıklaştırıp, bir an önce varmak istiyordu kasabaya. Suskundu Mahmut. Elini çizip kanatan sopalara aldırmaksızın anasına bakıyor, onun acı ile buruşturduğu yüzünü inceleyip, birşey yapamamanın çaresizliği içinde eziliyordu.

Taşlıktı yollar, bastıkça insanın ayağını acıtıyor, delik ayakkabılardan giren taşlar, çorapları delip, yırtıyordu etleri. Üzgündü İlyas Usta, ağlamaklı. Yorgundu karanlığa bakan gözleri. Alnında biriken terler, yüzüne doğru kayıyor, yanaklarına değip, damlıyordu yere:

İnledi Hatçe Ana. Durdular;

— Dayan ana, dedi Mahmut. Az galdı.

— He ya, dedi İlyas Usta. «Az galdı. Şu tepeyi aştık mı görürük kasabayı.

Yanıt vermedi Hatçe Ana. Gülümsedi kuruyan dudaklarıyla. Acısını sindirdi içine. Yumdu gözlerini. Uyumaya çalışıp, acılarını duymamak istiyordu.

Yürüdüler. Rüzgar esiyor, gecede suskun yürüyen İlyas Usta ile Mahmut'un dertlerini, Hatçe Ana'nın acısını alıp uzaklara götürüyor, duyurmaya çalışıyordu her yana...

Uzaktan kasabanın ışıkları görününce gülümsedi İlyas Usta, sevindi. Dişleri parladı karanlıkta...

Mahmut baktı anasına.

— Geldik ana, dedi. Vardık gasabaya. Asfalt yoldaydılar şimdi. Yanlarından geçen arabalara aldırmaksızın yürüyorlardı.

— İşte, dedi İlyas Usta. İşte tohtor'un evi. Aha. şo böyük ev..

Kımıldadı Hatçe Ana. Bir canlılık doğdu içine. Hareketlendi vücudu. Elleriyle tuttu sopaları, dikildi güçlükle. Baktı doktorun evine. Sevinçle çarptı kalbi. Oğluna, kocasına baktı. Güldü onlara. Gözlerinde biriken yaşları saklayıp, uzandı sedyeye...

***

— Pot
— Var
— Ben de varım.
— Pas
— İki kart.
— Tek
— Çift kart
— Pas
— Bin lira daha
— Beş bin oldu
— Yok

— Rest

— Gördüm

— Full as.

— Kare sekiz.

Doktor hızla çarptı kağıtları masaya.

— Hiç şansım yok, dedi. Kalktı. Yanaştı pencereye. Burun delikleri açılıp, kapanıyordu sinirden. Masadaki paraları önüne çeken avukat;

— Devam edecek miyiz doktor bey, dedi.

Döndü doktor. Sigarasının dumanlarını savurdu.

— Edelim... Elli bin liralık marka lütfen...

Kapı vuruldu. Doktorun ayak işlerine bakan Ahmet Efendi girdi içeri.

— Bi hasta geldi tohtor bey, dedi.

— Beklesin.

— Çok acilmiş...

— Beklesin dedik.

Büktü boynunu Ahmet Efendi. Çıktı dışarı. Kapı önünde duran İlyas Usta ile Mahmut'u aldı içeri.

— Biraz bekleyin, dedi. Tohtor beyin işi var...

İlyas Usta ile Mahmut sedyeyi yere koyup, Hatçe Ana'yı aldılar içinden. Sırtını duvara yaslayıp, oturttular kanepeye. İlyas Usta bir sigara yakıp;

— Beklerik, dedi Ahmet Efendiye bakıp, «Beklerik...»

— He ya, dedi Mahmut. Beklerik. Geldik ya. Bi şey olmaz gari anama.

Çöktü anasının yanına. Başını avuçlarının arasına aldı, yağlı saçlarını öptü anasının. Sardı. Çözülen yemenisini bağladı.

— Gorkma, dedi. Heç bi şey olmaz gari ana. Hem gapı gibisin maşallah...

Güldü Hatçe Ana;

— Gandırma lan. Bebe miyim ben? Ağrır her bi yanım. Gurtuluş yok gari bu meret hastalıktan.

Sustu Mahmut, gözlerini doktor'un çıkacağı kapıya yöneltti. Ellerini birleştirip, sırtını yasladı duvara. İlyas Usta yanaştı karısına. Ellerini omuzuna atıp yasladı göğsüne...

İnledi karısı;

— Ölüyom herif'im, dedi. Ciğerim parçalanıyo. Galbimden gaynar sular boşalıyo. Gurtlar var sanki içimde goparıyorlar her bi yanımı, düşmanlar girmiş sanki içime, goca goca şişler var ellerinde, saplıyorlar her bi yanıma...

Büktü boynunu İlyas Usta. Kızaran gözlerini kaçırdı karısından. Derin derin çekti sigarasını, dumanlar boşaldı ciğerlerinden...

— Sabret az, dedi. Şimdi gelir tohtor...

Sustular bir süre. İlyas kalktı, yanaştı Ahmet Efendi'ye...

— Bi daha varsan tohtor'a.

— Kızar...

— Ama avrat çok hasta. Görüyon halini...

— Ne yapam...

— Ya bi şey olursa?...

Ahmet Efendi kalktı sandalyesinden. Derin bir «of» çekti. Vurdu kapıyı...

— Beyim gadın inliyo...

Doktor sinirli sinirli elindeki kağıtları düzeltti...

— Uyuşturucu bi iğne yapıp, yatır içeri...

— Ama...

— Ne diyorsam onu yap...

Çıktı Ahmet Efendi. Yanaştı. Ellerini koydu İlyas Usta'nın omuzuna...

— Bacı'yı muayenehaneye alak, dedi.

Hatçe Ana'yı sarsmadan kaldırdılar. Aldılar içeri. Yatırdılar. Ahmet Efendi yaptı iğnesini...

— Şimdi uyur, dedi. Acısı galmaz...

— Sağ'ol

— Sağ'ol...

Çıktılar odadan...

— Bu benim ikinci avrat, dedi İlyas Usta. Birincisini bebesi olmuyo diye boşladıydım. aha bu da bu avrattan oldu, deyip sırtını okşadı Mahmut'un. Bu avrat dayanıklıydı ama...

— İki hakkın daha var, dedi Ahmet Efendi... Gülüştüler...

Sabaha karşı bitti oyun. İlyas Usta sırtını duvara verip uyumuş, Mahmut kanepeye kıvrılmış, Ahmet Efendi sandalye de gözlerini kırpmadan oturmuştu saatlerce.

Kapı açılınca kalktılar ayağa.

Doktor;

— İyi akşamlar, dedi arkadaşlarına. Yarın yine beklerim.

— Hay, hay, dediler. Geliriz...

Doktor arkadaşlarının arkasından kapadı kapıyı. Gerindi. Esnedi...

— Ooo, dedi. Saat de beş olmuş. Amma da uykum var ha...

— Hasta, dedi Ahmet Efendi...

— Ne! Hasta mı? Ha... Nerde?

— İçerde...

Girdiler içeri...

— Siz dışarda durun, dedi Ahmet Efendi. İlyas Usta ile Mahmut'a...

Doktor yanaştı Hatçe Ana'ya. Elini koydu alnına. Korktu. Ahmet Efendi baktı doktorun kızaran yüzüne, korkudan açılmış gözlerine. Anladı durumu...

— Ölmüş, dedi Doktor titreyen sesiyle.

— He ya ölmüş...

— Kocasını çağır...

Ahmet Efendi çıktı odadan...

— Gel hele İlyas Usta...

— Ne o kötü bi şey mi var?

— He ya

— Yoksam!

— He ya...

Dudakları titredi İlyas Usta'nın. Koştu içeri. İtti doktoru bir kenara. Sarıldı karısına. Mahmut sıçradı yerinden. Koştu. Sarıldı anasına. Hıçkırdı. Öptü yüzünü. Okşadı baba, oğul Hatçe Ana'nın saçlarını...

İlyas Usta kavradı Hatçe Ana'yı. Aldı kucağına. Gözgöze geldi doktorla. Bir müddet baktı kinle. Hızla tükürdü yere...

Mahmut yardım etti babasına...

— Başınız sağolsun, dedi Ahmet Efendi...

— Sen sağol...

Yatırdılar Hatçe Ana'yı sedyeye. Kavradılar sopaları. Mahmut baktı anasına, gülümsüyordu sanki Hatçe Ana. Çıktılar dışarı. Ilık bir hava okşadı yüzlerini. Yürüdüler. Ufalıp kayboldular gözden...

ŞARK ÇIBANI

... Ağaları aldılar bacılarını aralarına. Yürüdüler bilinmiyene doğru. Gecede Elif Bacı'nın çığlığına karışan bebesinin sesi duyuluyordu ...

ŞARK ÇIBANI

Sinirliydi Gaffar Ağa, ellerini ardına atmış, volta atan mahkumlar gibi dolanıyordu odanın içinde. Durdu. Elleriyle sakalını sıvazladı. Alnında oluşan sivilceyle oynadı, sıktı onu. Burnunu karıştırdı. Oturdu sedire. Şişen ayaklarını oğuşturdu. Sigara tabakasını çıkarıp, bir sigara sardı. Ağızlığına takıp, yaktı. Dumanlarını savurdu tavana. Derin bir «of» çekti. Sırtını yastığa dayadı. Gözlerini kapayıp düşündü bir müddet. Bir kurt kemiriyordu içini, yiyip bitiriyordu onu.

Perdeyi araladı, dışarıya gözgezdirdi. Hava kararmak üzereydi. Yeleğinin cebinden saatini çıkardı. Baktı. Kırmızı saniye göstergesi, içindeki kurt gibi dolanıyordu saatin içinde. Kalktı. Kapıya yanaştı. Gür sesiyle seslendi;

— Avrat!

İnce bir ses duyuldu.

— Buyur bey.

— Pişirdin mi gayfe mi?

— He... getiriyom.

Ayak sesleri duyuldu kapıda. Elinde tepsiyle girdi karısı. Gaffar Ağa yeni bir sigara sarıyordu. Aldı kahveyi. Sesli bir yudum çekip, fincanı koydu sedire.

— Otur, dedi. Otur da konuşak biraz.

Yerdeki mindere çöktü karısı. Kuşkulu gözlerle baktı ağa'ya.

— Tasalısın bey, dedi.

— He ya. Tasalıyım, kuşkuluyum. Kafamda tilkiler dolanıyo. Kemiriyorlar beynimi.

— Sıkma kendini bey, her derdin vardır bi çaresi.

— Biliyom vardır. Bunun da var bi çaresi. Ama...

— Aması ne bey?

Sustu Gaffar Ağa, söyliyemedi. Kelimeler, dışarıda kendilerini bekliyen bir canavar varmışcasına korkmuş, sinmişti ağzının içinde.

Eli yeleğinin cebine gitti. Saatine baktı.

Kahya'ya haber sal, dedi. Damadı alsın da gelsin. Tarladan dönmüşlerdir herhal.

*
**

Kapının tokmağı hızla vurulduğunda Elif Bacı, su döküyordu kocasının eline. «Hayrola» dedi Rüstem, havluya yüzünü kurularken. «Kim ola ki?»

Kapıya yanaştı. Açtı.

— Ooo. Sen misin kahya. Buyur geç içeri.

— Yok, dedi kahya. Girmiyim. Ağam seni istiyo. Tez gelsin dedi.

— Hayrola bi şey mi var?

— Ne olduğunu bilmiyom. Ama ağam çok sinirli.

— Bekle hele. Hemen varıyom.

İçeri girdi. Elif Bacı kucağında bebesiyle duruyordu.

— Buban beni istemiş, dedi. Tez gelirim. Sen yemeği hazır et.

Ceketini alıp çıktı. Ağa'nın evine varana dek konuşmadılar.

Gaffar Ağa pencereden gördü geldiklerini, söyliyeceklerini tasarlamış, unutmamak için tekrarlamıştı birkaç kez.

Rüstem odanın kapısını vurup girdi içeri.

— Buyur buba, dedi. Beni istemişsin.

— Otur hele evlat, dedi Gaffar Ağa.

Rüstem sırtını sobaya verip oturdu mindere. Gaffar Ağa birkaç kez dolandı odanın içinde. Rüstem gözleriyle ağayı takip ediyor, merakla konuşmasını bekliyordu.

Gaffar Ağa, bağdaş kurup oturdu karşısına, elini omuzuna koydu. Gözlerini dikti gözlerine.

— Bak oğul, dedi. Bizim yasalarımızı bilin,

— He bilirim.

Sustu ağa, kararsızdı.

— Demem o ki. Bilirsin bizde herkes yüzünde şark çıbanlı doğar.

— Hıı.

— Senin de var, kızımında, bu köyde herkesin var.

— Biliyom...

— Ama senin bebe şark çıbansız doğdu. İki aydır sabrediyom. Gardaşları sıkıştırıyorlar beni. «Çaresine bak buba!» diyorlar. Köylüler homurdanıyor. Ben ki onların ağasıyım. Kahveye bile çıkamaz oldum. Günlerdir bu odaya hapsettim kendimi.

Susuyordu Rüstem, çaresizdi.

— Ama bu Allah'ın işi buba, dedi. onun işine karışmak olmaz. Sen ki bu aşiretin ağasısın, bu köyün en büyüğüsün, senin dediğinden çıkmayız hiç birimiz. Gökte Allah, yerde sen. Sen bilin gari.

Kalktı Gaffar Ağa, uyuşan bacaklarını silkeledi. Boynunu bükmüş duran damadına baktı. Çok severdi onu. Öz oğullarından ayırt etmezdi.

Susuyordu ikisi de. Ağa'nın tesbih şıkırtısı duyuluyordu yalnızca.

— Sen git gari, dedi Rüstem'e. Elif'in ağalarına haber saldım. Gelecekler bu gece. Aile meclisini kuracam. Onlarla birlikte verecem kararımı.

Çıktı Rüstem. Ceketinin yakasını kaldırdı, kasketini çekti kulaklarına dek. Ağasının yanında içemediği sigarasından çekti derin derin. İçki istedi canı. İçip sızmak. Gözlerini kapayıp, bütün olacakları geride bırakmak, uyumak, hiçbir şey hissetmemek, duygusuz, taş gibi katı olmak istiyordu.

Ne kadar da güzeldi gece. Çekti tertemiz havayı ciğerlerine. Karısının, yavrusunun kokusunu duydu, Elif'in elini hissetti yüzünde, bebesinin yanağını tattı dudaklarında. Yürüdü. Ayakları geri geri götürüyordu onu sanki. Sigarasını attı yere. Bastı üzerine. Ezdi... Ezdi... Ufaldı sigara, yok oldu toprakta. Evinin ışığını gördü uzakta. Sofrasını. Hizmet eden karısını düşündü? Uyuyan bebesini sarmak istedi. Sıkıcasına sarmak. Sokmak kalbinden içeri. «Sizin geleneğinizin de, yasanızın da, Elif'in ağalarının da, senin de «Bastı küfürü, rahatlamıştı biraz.

Kapının tokmağını vurdu. Elif Bacı göründü kapıda;

— Geç kaldın, dedi. Meraklandım...

Girdi içeri. Ceketini çıkardı, astı kapıdaki çiviye. Oturdu yer sofrasına. Tastaki ayranı bitirdi bir dikişte. «Oh» dedi. Elinin tersiyle sildi ağzını.

Elif Bacı yemeği getirip koydu sofraya, yumruğuyla soğanı ezip, sürdü kocasının önüne...

— Bulgur pilavı da var dedi.

Susuyordu Rüstem. Kaşığını tastaki çorbaya daldırmış, dalgın dalgın karıştırıyordu.

— Niye istemiş bubam seni?

— .....?

— Biliyom. Hissediyom Rüstem'im. Şark çıbanı de mi? Bekliyordum ne zamandır. Bilirim geleneklerimizi. Saklama. Susma ki cesaret alam senden. Bebemin kanını, benim kanımı isterler, bilirim Ağalarım gelmiştir şimdi. Tespihini çeke çeke konuşuyordur bubam. Kendime değil, Sana, bebeme acırım. Korkuyorum Rüstem' im. Titriyom...

Ellerini uzattı Rüstem. Okşadı Elif'inin yüzünü. Ağlamaklı gözler bakıştı. Duygular birleşti bir kalpte.

Tok bir ses duyuldu kapıda. Bir ürperti hissettiler içlerinde. Rüstem sardı Elif'ini.

— Korkma, dedi. Ben bi kapıya bakam da gelem.

İndi aşağıya. Açtı kapıyı. Kapıya saplanan bıçağın parlıyan kabzasını, köşe başında bekliyen Elif'in ağalarını, kendisine bakan ağasının sigara dumanlarını gördü. Döndü. Kucağında bebesiyle yanındaydı Elif. Eğildi Elif Bacı. Sapsarı olmuş yüzü öptü. Sarıldı Rüstem'e. Kalp atışları birleşti tek vücutta. Rüstem, kundağı açtı, öptü bebesini, sardı. Duygularını ulaştırmaya çalıştı ona. Elif Bacı, bıcağı çekip aldı kapıdan. Öptü. Koydu alnına. Babası geldi, girdi koluna. Son kez bakıştılar. Yürüdü Elif Bacı kendisini bekliyen ağalarına. Ağladı bebesi. «Sus yavrum» dedi. «Bak dayılarına gidiyoz».

Ağaları, aldılar bacılarını aralarına. Yürüdüler bibilinmeyene doğru. Gecede, Elif Bacı'nın çığlığına karışan, bebesinin sesi duyuldu.

KONDU

... Yağmur hızını artırmış, sularını yokuş aşağı akıtıyor, gök gürültüsü, gelininin ardından ağıt yakan Ümmü Ana'nın hıçkırık seslerini bastırmaya çalışıyordu ...

KONDU

Ümmü Ana, büyük bir sevinçle girdi avludan içeri. Asıl adı Ümmühan dı ama, herkes Ümmü Ana derdi. Beyaz saçları, kırışık alnı, pırıl pırıl gözleri apayrı bir hava verirdi ona. Elindeki mektubu sallıyarak bağırdı;

— Gelin! Gız gelin! Nirdesin? Gocandan, gara gözlü Ahmad'ımdan, yeğit oğlumdan mektup va. Şincik postacı dutuşturdu elime, oğlundan Ümmü Ana. Dedi.

— Burdayım ana, diyen gelininin sesi duyuldu. Burdayım, çamaşır yunuyom.

— Gel gız gelin. Gel! Bubanı da ünle hele...

Ümmü Ana elindeki mektubu evirip çeviriyor, içindekilerin bir an önce okunması için sabırsızlanıyordu.

Avluda gelini ile kocasını görünce, onlara yöneldi. Gözlerinde bir iki damla sevinç gözyaşı vardı.

— Ohu Gız gelin, dedi. Tez ohu.

Hepbirlikte oturdular eşiğe. Döndü kırışmış zarfı açtı, katlanmış olan kağıdı çıkarıp, okumaya başladı.

«Döndü»

Ümmü Ana bacaklarını altına alıp, eteğini dizlerine dek çektikten sonra;

— Gavura bak hele gavura, dedi. Mektubuna Döndü diye başlamış.

— Gızma ana, dedi Döndü. N'olacak sankim...

Mehmet Ağa, kasketini dizine koyup, gerindi.

— Ohu gızım sen hele, dedi. Aldırma anana.

Döndü, mektubun kendisine yazılmış olmasından memnun kalmıştı. Gözlerini kırpıştıra kırpıştıra devam etti;

«Anamın, bubamın ellerinden. Senin...

— Devam et, dedi Ümmü Ana. «Senin»

Döndü'nün yanakları kızarmıştı. Devam etti okumaya.

«Senin pamuk yanaklarından öperim»

— Gavura bak hele, dedi Ümmü Ana. Sonra...

Mehmet Ağa bir sigara yaktı. Dumanlarını karısının suratına üfleyip;

— İki de bir gızın lafını kesme ki ohusun, dedi.

Döndü, babasının laflarından cesaret alıp, hızlı hızlı okumaya başladı.

«Sizlere çok sevinçli bi haberim var. İşlerimi eyice düzene kodum. Bi de gondu yaptım»

— Gondu ne ola ki? Dedi Ümmü Ana,

— Gecekondu, dedi Mehmet Ağa, gecekondu. Ev işte...

— Ha!

— Ha ya... Sen devam et gızım. Devam et.

«Sizleri bekliyom. Döndücüğüm...

— Bak hele gavura, dedi Ümmü Ana. «Döndücüğümmüş, ne de güzel yazmış, «Döndücüğüm diye...

— Ama ana!

— Suz gız. Niyse... devam et...

«Döndücüğüm, sen anamı, bubamı ırazı et, al gel. Onlara da evin yanında bi yer aldım»

— Ayrı oturtacak, dedi Ümmü Ana. Besle gargayı, oysun gözünü...

— Sus be gadın, dedi Mehmet Ağa. Amma da çene varmış ha. Tıpkı anana çekmişsin.

— Ne varmış ki anamda. Kemiklerini sızlatacan zavallının. Peh... Sen de. Size de hiç bi laf söylenmez zati.

Döndü, babasının anasına cevap vermesini beklemeden devam etti;

«Sizleri hemen bekliyom. Tez gelin, tekrar tekrar öperim. Selamlar»

— Bu gadar mı? dedi Mehmet Ağa.

— Bu gadar buba, dedi Döndü. Bu gadar...

Ümmü Ana, oturduğu yerden kalktı, şalvarını çekerek konuştu;

— Gidecek miyiz herif, dedi. Gidecek miyiz yabana...

Mehmet Ağa, sigarasını söndürüp, sondumanlarını da ağzından, burnundan çıkardıktan sonra;

— Gideceğiz helbet, dedi. Ne edeceyik gari bu köyde, son günlerimizi de böyük şeherde geçirek...

— Çok alışmıştık buralara, dedi Döndü. Yaban zor gelecek ama gitmeye de mecburuk...

— He ya, dedi Ümmü Ana. Mecburuk. Ne yapalım başa yazılmış gari. Önce bi gidek görek, eğer beğenirsek gelir ev ile tarlayı satar, eyice yerleşiriz.

— Eyi olur, dedi Mehmet Ağa, eyi olur...

Kısa zaman da yaptılar hazırlıklarını. Döndü, gelin olduğu günkü gibi heyecanlı, Mehmet Ağa sevinçli,

Ümmü Ana ise bir şeyden korkar gibi suskun ve tedirgindi.

Eksozundan «pat-pat» sesler çıkaran kırmızı bir otobüsle çıktılar yola, şehre yaklaştıkça Döndü'nün heyecanı artıyor, Mehmet Ağa'nın sevinci, Ümmü Ana'nın suskunluğunu bastırmaya çalışıyordu.

Otobüs garaja girince ilk konuşan Mehmet Ağa oldu...

— Oh be nihayet geldik, uyuştu bacaklarım be, dedi. Hele etirafa bi göz atın. Ahmet buralarda olmalı.

Döndü, raftan tahta bavulu indirirken sevinçle bağırdı;

— Aha, dedi. Ahmad orda. Duvarın dibinde dikeliyo. Gördü bizi geliyo.

«Ahmad'ım» diye sarıldı Ümmü Ana oğluna, saçlarını karıştırdı, öptü yüzünü.

Ahmet babasının elini, Döndü'nün yüzünü öptü.

— Hoş geldiniz, dedi. Hoş geldiniz...

Yağmur çiseliyordu. Ahmet;

— Bi taksi çağıram, dedi. Tez giderik...

— Masraf etme oğul, dedi Ümmü Ana...

— Bu havada taksisiz gidemeyiz Ana...

Zor sığdılar taksiye. Ahmet önde, onlar arkadaydılar. Ahmet çocuklar gibi seviniyor, iki de bir de arkasına dönüp, özlediği karısının gözünün içine bakıyor; «Ev bi gözel oldu ki sormayın. Bi tek boyası kaldı» diyordu.

Ümmü Ana ile Döndü, büyük şehrin kendilerine verdiği şaşkınlığı üzerlerinden atamıyorlar, devamlı dışarıyı seyrediyorlardı.

Döndü, ayaklarını sıkan gelinlik ayakkabılarını gevşetmeye çalışırken dürttü Ümmü Ana'yı.

— Aboovvv, dedi. Ana gördün mü şu gızı. Her bi yanı gözüküyo. Amma da gısa geymiş ha...

— He ya, dedi Ümmü Ana. Garanti yosmadır.

Döndü, gitgide şaşırıyordu.

— Şuna bak ana, şu herife bak hele. Saçları benimkinden uzun. Gıvır, gıvır...

— Hipi o, dedi Mehmet Ağa. Hipi, pisdir onlar. Bizim inekler bile onlardan daha eyi kokar...

Şöförde dahil olmak üzere gülüştüler.

Bir müddet hiç konuşmadan yol aldılar.

— İşte geldik, dedi Ahmet uzaktan görünen evleri göstererek. Biraz yürücez, öte tarafa taksi çıkmaz. Çok dik, hemi de çamur yollar. Neyseki yağmur az yağıyo...

Ahmet ile Döndü önden, ana ile baba arkadan çıkıyorlardı yokuşu...

— Az kaldı, dedi Ahmet geriye dönerek. Hemen tepenin ardında, bi gözelki sorma ana. Yalınız helası dışarda, ama neydek. Her evin öyle zati...

Mehmet Ağa, önü sıra giden gelini ile oğluna seslenerek;

— Motor gürültüsü geliyor, dedi. Duymuyonuz mu? O seslerde ne öyle, bağırıyor millet.

— He ya.

— Sahi...

— Yoksam. Ahmet elindeki bavulu fırlatıp, koşa koşa aştı tepeyi, şaşırmışlardı. Kayarak çıktılar yokuşu, yağmur sıklaşmış, toprağı kayganlaştırmıştı.

— Evleri yıkıyorlar ana, dedi tepeye ilk varan Döndü...

— He gız. Bizimkinide mi yıkıyorlar yoksam?

— Ne bilem ben Ana, dedi Döndü. Evi bilmiyom ki..

Nefes nefese kalan Mehmet Ağa,

— Şo bizim ev olmalı, dedi. Baksana Ahmet oraya koşuyo. Sesi titriyor, ayakları yokuş aşağı sürüklüyordu onu. «Hadi goşun» dedi. «Goşun»

Koşa koşa geldiler evin önüne. Koskoca bir grayder, evlere çarpıyor, aldığı parçaları hızla yere bırakıyordu. Her tarafta ağlaşmalar, bağırmalar vardı. Polisler düdük çalarak kalabalığı dağıtmaya çalışıyor, bir polis memuru da elindeki telsizle Jandarma birliklerinden yardım istiyordu. Halk coşmuş hep birlikte polislerin üzerine saldırıyorlardı. Ortalık ana baba gününe dönmüştü.

— Bizim evi de yıkacaklar, dedi Ahmet. Yıkacaklar... Gözleri yuvasından fırlıyacakmış gibi büyümüş, kalbi heyecandan daha hızlı atmaya başlamıştı.

Makine bu kez onlara doğru yöneldi, gitgide yaklaşıyordu eve...

— Hayır, diye bağırdı Döndü. Yıkmayın, yıkmayın evimizi, köleniz olak, ayaklarınızın altını öpek, yıkmayın. Makinenin gürültüsü, bastırıyordu sesini...

Ahmet kalınca bir sopa kaparak, makineye doğru koşan Döndü'nün peşinden fırladı. Grayder şöförü üzerine hızla gelen Döndü'yü görünce bastı frene ama geç kalmıştı, kaygandı toprak, tok bir ses duyuldu. Dişliler aç bir hayvan gibi yutmuştu avını...

— «Döndü'm, dedi Ahmet. «Döndüm» Hızla tırmandı makinenin üstüne. Büyük bir hızla indirdi elin-

deki sopayı. Şöför başını tutarak düştü toprağa. Herkes susmuştu, dişliler arasında kalan Döndü ile yerdeki şöföre, elinde sopayla kımıldamadan duran Ahmet'e bakıyorlardı.

— Döndü! Oğlum! dedi Ümmü Ana...

— Çocuklarım, dedi Mehmet Ağa, koştular. Ümmü Ana sardı gelinini, Mehmet Ağa, bir heykel gibi kımıldamadan duran, boş gözlerle Döndü'nün kanlı vücuduna bakan Ahmet'in yanına gitti. Ümmü Ana dövünüyor, başını yerlere vurup, feryat ediyor, ağıt yakıyordu. Halk yavaş yavaş toplandı. Yağmur hızını artırmış, sularını yokuş aşağı akıtıyor, gök gürültüsü gelinin arkasından ağıt yakan Ümmü Ana'nın hıçkırık seslerini bastırmaya çalışıyordu.

YARA

... Bu ne biçim yara idi böyle. Gitgide yayılıyor, bebesinin ayağındaki etleri sıyırıp, sıyırıp alıyordu ...

YARA

Soğuktu hava. Buzlar sarkıyordu saçaklardan. İlyas kayarak çıktı yokuşu. Tahta kapının üstündeki ipi çekip itti kapıyı. Gıcırdadı kapı, sızlandı bir süre. Sırtındaki çalıları yere koyup derin bir «oh» çekti. Ağrıyan sırtını oğuşturdu. Derin çizgiler vardı çıbanlı yüzünde. Soğuktan sulanmış gözlerini sildi elinin tersiyle. Eğildi. Askerde yaptırdığı postallarının bağlarını çözüp girdi içeri. Paltosunu çıkarıp fırlattı sedirin üstüne.

Sobanın yanındaydı karısı. Sofrayı hazırlamış, ayakları arasına yerleştirdiği yastıkta uyutmuştu bebesini. Kocasını görünce bebesini usulca kaldırıp, sobanın yanındaki mindere yatırdı.

— Hoş geldin bey, dedi. Çalı getirdin mi?

— He...

Oturdular sofraya. Sıcak çorba ısıttı İlyas'ın soğuyan vücudunu.

— Bebenin ayağı nasıl oldu gız?

— İyi. Melhem çaldım biraz.

— Melhem mi? Heç olur mu cahal. Melhem sulandırır yarayı. Senin kafan heç çalışmaz mı karı?

Kalktı sofradan. Yanaştı uyuyan bebesine. Çözdü sargıyı. Kımıldandı bebesi. Gülümsedi uykusunda. Döndü. Yastığa yerleştirdi başını.

Sargı çözülünce midesi bulandı İlyas'ın. Bu ne biçim yara idi böyle. Gitgide yayılıyor, bebesinin ayağındaki etleri sıyırıp sıyırıp alıyordu.

— Koş gız. Tezek al gel...

— Tezek mi?

— He. Tezek. Duymuyon galiba. Sağır mı oldun ne. Daha duruyo. Tez olsana gız...

Koştu karısı. Avluya indi bir parça tezek alıp geldi.

— Irametli anam yaranın kuruması için tezek bastırılır derdi...

— Heç duymadım.

— Dırlanma gız. Sinirlerim tepemde zati...

İlyas melhemi sıyırıp, tezeği bastırdı yaraya. Bezle sıkıca sardı üzerini. Kımıldandı bebesi. Küçücük başını sağa sola çevirip, yumdu gözlerini.

Sigara yaktı İlyas. Sofrayı toplıyan karısına doğru savurdu dumanları...

— Kadir Ağa gelecek. Biraz daha borç para istedim. Durum çok kötü bu sene.

— Gene mi?

— He. Ne olmuş ki? Geyecek donumuz kalmadı be. Dolu vurdu ağaçlara, çürüdü yapraklar. Böcekler mahvetti tarlayı. Ürün alamadık bilmiyon mu?

— Biliyom.

— Biliyon da neye sorarsın be kadın. Panayır köpeğine döndük görmüyon mu? Şu evin halına bak, sata sata heç bi şey kalmadı. Sıçan düşse başı delinir be. Kadir Ağa'dan para almayıp da ne yapayım. Yeni esvap ister üstün, ayakkabı ister ayaklarım. Borç para almayıp da ne yapayım ha!...

Kapının vurulması ile kesti konuşmasını. Sigarasını attı sobanın içine. Karısının kapıyı açtığını duydu.

Kadir Ağa'nın sesini işitti avluda. Kalktı. İçeri aldı Kadir Ağa'yı.

— Ayaz her taraf, dedi Kadir Ağa, paltosunu çıkartırken. Buz kesmiş yollar.

— He vallah, dedi İlyas. Ben de dondum demin gelirken.

Girdiler odaya. Kadir Ağa çöktü sobanın başına. Gözleri ayağı sarılı bebeye ilişti.

— Geçmedi mi daha ayağı...

— Yok be Kadir Ağa'm. Geçecek gibi de değil. Yara o kadar derin ki, kemikleri görünüyor. Tüm ayağı kaplamış, yayılır gitgide.

Birer sigara yaktılar.

— Şu yarayı aç da bi de ben bakam hele.

— Olur Kadir Ağa'm.

İlyas çözdü sargıyı. Yarayı görünce rengi değişti Kadir Ağa'nın.

— Tezek mi koydun lan?

— He...

— Heç olur mu İlyas. Heç olur mu gurbanım.

Kadir Ağa sıyırdı tezeği. Uyandı bebe. Ağladı. Acı ile kıvrandı. Koştu anası bebesinin sesine. Dizine yasladı başını, salladı. Sustu bebe. Anasının kokusunu duya duya uyudu...

— Çok kötü, dedi Kadir Ağa. Hemen Hacı Yusuf'a götürek. Hadi davran İlyas. Bebeyi sıkıca sar bacı, üşümesin. Hacı Yusuf'a varak hele, bakalım ne diyecek.

Sıkıca sardılar bebeyi.

— Ben de gelem, dedi karısı İlyas'a.

— Sen kal hele. Bi koşu gider geliriz biz...

Çıktılar. Kaya kaya indiler yokuşu. İlyas'ın kucağındaydı bebesi. Yakındı Hacı Yusuf'un evi. Köyün en bilgili kişisiydi, Hacı Yusuf, Her sene giderdi Hacca. İlyas pek sevmezdi onu. «Her sene hacıya gideceğine, yoksullara yardım etse ya» derdi hep...

Vurdular kapının tokmağını. İçerden çekilen iple açıldı kapı. Girdiler. Eşikte belirdi Hacı Yusuf.

— Hoş geldiniz, dedi. Hayrola kötü bi şey mi var?

— Bebenin ayağı çok kötüledi, dedi İlyas. Bi de sen baksan diye getirdiydik.

— Eyi ettiniz. Geçin hele içeri. Geçin... Girdiler odaya. Hacı Yusuf aldı bebeyi. Yatırdı sedire. Açtı yarayı.

— Uf, dedi. Mahvetmişsiniz be bebenin ayağını. Çok kötü çok...

Sıkıntı içinde karıştırdı saçlarını. Döndü.

— Bebenin hayrı için bu ayağın tez kesilmesi lazım...

Dondu İlyas. Bir şeyler kıpırdandı içinde. Kalbine şişler sokuluyor sandı. Yutkundu. Bembeyazdı yüzü.

— Evet, dedi Hacı Yusuf. Duydunuz. Bebenin ayağının kesilmesi lazım. Bu iş şakaya gelmez. Onun için tez şehire inip varın hastaneye...

— Nasıl giderik Hacı Yusuf'um, dedi İlyas. Biz daha gasabaya inemiyok parasızlıktan, şehere nasıl giderik. Neyle giderik. Yollar da kapalı zati, Hacı Yusuf'um.

— Başka çare yok İlyas. Kurtulmaz gari bu ayak...

— Sen kesebilin mi, dedi Kadir Ağa...

Birden sessizleşti oda. Gözler çevrildi Hacı Yusuf'a. Dolandı odada Hacı Yusuf. Sıkıntıyla karıştırdı sakallarını. Düşündü...

— De ver kararını, dedi Kadir Ağa...

Arkası dönüktü İlyas'ın. Ağlıyordu. Sedire oturmuş, bebesini öpüyor, titriyen elleri ile saçlarını okşuyordu. Patlıyacak gibiydi içi. Rüzgarlarda savrulmak, uzaklara gidip yok olmak istiyordu...

— Sen ne dersin İlyas, dedi Hacı Yusuf...

— Ne diyem Hacı Yusuf'um. Sen bilin gari...

— Peki, deyip çıktı dışarı Hacı Yusuf... Döndüğünde, dişleri yeni bilenmiş bir testere parlıyordu elinde...

SAATLER

... Boynunu büktü adam. Onbaşının ayakları altında ezilen ekmek parasına baktı ...

SAATLER

Kırılırcasına vuruldu kapı. Korktu... Ürkek ürkek yürüdü...

— Kim o? Dedi...

— Benim avrat. Tez aç gapıyı...

Mandalı çekip, araladı kapıyı...

— Niye açmıyon gız!...

— Ne bilem sen olduğunu...

Soluyordu. Göğsü körük gibi inip kalkıyor, nefesi odanın havasına karışıyordu...

— Candarmalar düştü peşime. Ağaç altlarından, duvar diplerinden geldim ama gene de gördüler beni. Tez bi yastık getir...

— Yastık mı?

— Yastık ya, ne belledin. Tez ol gız...

Yastığı yırtıp, saatleri doldurdular içine...

— Şimdi sok şunu esvabından içeri... Gebe numarası yapacan. Dikkatli ol ha... Saatleri saçma sakın yerlere...

— Hee...

Yumruklandı kapı. Açtılar. Askerler girdi içeri...

Biraz önce karanlıkta kaçan sen miydin, dedi onbaşı...

— Yoo... baş efendi. Ben değildim vallah...

— Yalan söylüyon. Yüzün kızarık... Gözlerin korkudan açılmış baksana...

— Vallah doğru söylerim.

— Arayın evi, dedi onbaşı erlere. Gözü kapı yanında kımıldamadan durup, ellerini şiş karnında birleştirmiş kadına ilişti...

— Yakın mı doğum...

— He...

— İyi... Onu da mı kaçakçı yapacaksınız?

— .....? !.....

— Bir şey yok onbaşım, diye geldi erler...

—Gidelim bari, dedi onbaşı. Bi daha ki ne daha hızlı davranırız...

Tam çıkarlerken, kadının küçük kardeşi girdi içeri.. Elinde büyükçe bir tas vardı...

— Aba... Anam çorba yolladı. Isıcak ısıcak içsinler, dedi. Ne o gız... Niye şişti senin garnın. Dün bi şeyin yoktu...

Hızla döndü onbaşı. Sinsi sinsi güldü... Bıçağını çıkarıp yaklaştı kadına. Sapladı bıçağı kadının karnına... Saatler birer birer düştüler yere... Onbaşı ezdi birkaç saati...

— Demek öyle dedi. Biz de ne avanakmışız be...

Boynunu büktü adam. Onbaşının ayakları altında ezilen ekmek parasına baktı. Gözgöze geldi karısı ile. Ellerini uzattı erlere. Kelepçelerin soğukluğunu hissetti bileklerinde. Çıktılar dışarı. Döndü adam. Bir kez daha baktı karısına... Kapının önüne çökmüştü karısı hıçkırık sesleri, askerler arasında giden kocasının ayak seslerine karışıp gidiyordu...

A N D

... Yağmur gitgide hızını artırıyor, sulara bırakılan silah, gömülüp, yok oluyordu toprağın bağrında ...

AND

Yürüyordu Memo, gözleri dalgın, yüreği buruk. Ağlamamak için dudaklarını ısırıyor, gözyaşlarının içine doğru aktığını hissediyordu. Ağaçların hışırtısını duyuyordu gecede. Titriyen elleriyle açtı demir kapıyı, mezar taşları birer heykel gibi duruyordu önünde sıra sıra..

Yağmur çiseledi. Bir kaç damla düştü yağlı şapkasına. Gökyüzüne baktı. Kara kara idi bulutlar. Çöktü babasının mezarı başına. Çamur bulaştı pantolonuna. Ellerini gezdirdi mezarın üstünde. Kinle doldu gözleri. Başını mezar taşına koyup hıçkırdı. Ağlayıp rahatlamak, içindeki kini kusmak istiyordu. Hıçkırıkları gecede yankılanıyor, ağır ağır siniyordu kuytu yerlere. Kaldırdı başını.

— Bubam! Dedi, Yiğit bubam. Nasıl gıydılar sana. Nasıl çökerttiler seni. Seni yıkmak bu gadar golay mıydı bubam! Nasıl gurşunladılar seni. Nasıl. Bu gece mezarına and içmeye geldim buba. Sen rahat uyu. Gözün arkada galmaz meraklanma. Acını bırakırmıyım senin. Oğlun sağ galdıkça gaçacak delik arasın it dölleri. Ocak nasıl söndürülür gösterecem onlara...

Elini ceketinin cebine soktu. Parladı silahın kabzası. Öptü silahı..

— Senin silahın buba, dedi. Senin silahın... Gözlerinden akan yaşlar silahı ıslatıp damlıyordu yere.. Silahı kaldırdı havaya..

— Bu silahlan gebertecem hepsini buba. Şart olsun.. Ardından ağlıyan anamın, ağıt yakan gız gardaşımın seslerini duyuyom buba.. Onların acıklı hallarına dayanamıyom gari. Kan kusuyo içim. Gözlerimin içine bakıp, intikamını almamı bekliyolar buba.. Hani senle bağa giderdik ya buba, eşek sırtında. Hani üzümleri goparırken türkü çağırırdın ya buba.. Sensiz bomboş gari bağ, türkülerin can vermiyo gari üzümlere. Gaynıyan aşımız sensiz tatsız tutsuz gari...

Eğildi. Öptü babasının üzerini örten toprağı...

— Torpağa and olsun buba. Dedi. Onları da torpağın altına gomadan ölmek yok gari bana...

Ayak sesleri işitti yanında. Döndü. Ellerinde fenerle mezarlığın imamı duruyordu...

— Duydum dediklerini oğul dedi imam. Bir bir işittim hepsini. Aklım almaz dediklerini. Sonra ne olur biliyon mu? Genç yaşta düşersin mapusa.. Geceleri sessiz olur mapus. Acı acı türküler yankılanır ötelerden. Yanık yanık işler ciğerine. Pişman olursun. Düşmanını vuran elini gömmek istersin torpağa. Torpak bile gabul etmez o günahkar elini. Yüreğine sokmak istersin yumruğunu, acısını dindirmek için çıkarmak istersin yüreğini. Çelik bir duvar olur derin, elin girmez içeri. Sokarsın gafanı yastığının altına. Düşünceler sarar beynini. Kurtlar kemirir beyninin yağını. Acı içinde inlersin. Yeyip bitirirsin gendini ama nafile. Kim anlar, kim dinler seni. Yaradan bile dönüp bakmaz sana. «Ben sana akıl verdim, eyi gullanaydın der. «Ben insanları sevmeni buyurdum» der. Anlıyon mu beni oğul?..

— He... Anlıyom. Anlıyom da... Sen yanan yüreğimin duyuyon mu sesini? Senin için yanıyor mu buba hasretiyle? Hiç yoktan yediler bubamın başını. Godular bizi öksüz. Ben furmam mı onları. Ben söndürmem mi onların ocağını.. Varsın atsınlar beni mapusa, dövsünler, tek tek yolsunlar tırnaklarımı. Buba acısından daha çok acı mı verirler ki? Yooo... Bubamın akan ganını gomam yerde. Onların ganının torpağa garıştığını görmeden ölmek yok gari bana... Anam nasıl inler bilin mi? Gız gardaşım nasıl ağıt yakar duyan mı? Yooo... Sen hiç böyle acı gördün mü?

— Ben ne acılar gördüm oğul.. Öyle acılar ki... Sen gibi yiğit oğullarım torpak oldu... Birinin acısı bitmeden, öbürünün acısı çöktü içime.. Lakin garşı gelmedim yaradanıma. Verdiğin canı ancak sen alın dedim... Taş bastım yüreğimin üstüne. Öyle bir taş ki, parçaları dağılıp dondurdu yüreğimi. Acımı vermediler dışarı. Gan davasının sonu yok oğul. Gel vazgeç.. Sok silahını torpağa. Göm... Buban o zaman mutlu olur inan....

Çöktü imam. Ellerini açtı. Dua okumaya başladı...

Memo düşündü bir müddet. İmam haklı konuşuyordu. O da çöktü babasının mezarı yanına. Silah kavrayan eli gevşeyip, çamura düşürdü silahı... Bir kez daha hıçkırıp boşalttı içini. Kalktılar. Ağır ağır uzaklaştılar mezardan. Yağmur gitgide hızını artırıyor, sulara bırakılan silah, gömülüp yok oluyordu toprağın bağrında...

K U Y U

... Dişlerinin birbirine çarptığını hissetti, yanık bir türkü tutturdu, sesi yankılandı kuyuda. Türkü, acıklı bir ağıt olup dağıldı gecede ...

KUYU

Simsiyahtı gece. Ürkütüyordu insanı. Kemal çeşmenin taşına oturmuş, akan suyun sesini dinliyor, sabırsızlıkla Zeyno'nun gelmesini bekliyordu. Paltosunun yakasını geriye atıp, örttü yüzünü. Bir sıcaklık duydu kulaklarında. Ellerini soktu cebine. Ayakları daha fazla üşümesin diye hareketlendirdi parmaklarını. Gecede köyden duyulan köpek ulumaları yankılanıyordu.

Bir hışırtı işitti yanında. Doğruldu. Zeyno'ydu gelen. Atladı taştan. Yöneldi Zeyno'ya.

— Nerde galdın gız, dedi. Dondum be..

— Ancak Kemal'im. Gece gelmek golay mı sanıyon.

Tuttu Zeyno'nun ellerini, oturdular. Sırtlarını verdiler ağaca. Susup çeşmedeki suyun sesini, köpek ulumalarını, esen rüzgarın uğultusunu dinlediler bir müddet. Zeyno konuştu önce.

— Söyledin mi bubana dedi.

— He ya. Söyledim sayılır. Aş yerken sapladım gaşığı pilava. Galktım. Hızla gapıyı vurup çıktım dışarı. Buraya geldim. Anlamıştır bubam. Gendisi anlatırdı. Anamı istediğinde, bubasının önünde pilava gaşığı nasıl sapladığını söyler övünürdü.

— Ya beni istemezse? Hatçe'nin gızı olduğum için cenabet derse.

— Ne demek istemez. Ben istiyom ya. Anamı bilirim ben. Buban gaçakta vurulup dul galınca, Haymana beygiri gibi dolanan bi gaç ipsiz kirletti ananın adını. Yosma dediler, govmaya galktılar köyden, iftira ettiler. Sokağa düştü dediler. Ama anan bulaşmadı heç birine. Alnı ak galdı hep. Ne diyebilirmiş ki bubam. Alır gaçarım valla..

— He, dedi Zeyno. Gaçarık valla..

Gözgöze geldiler karanlıkta. Parıltılar saçtı gözler. Sevinç içinde çarptı kalpler. Eller kenetlendi birbirine. Yürüdüler gecede. Hiç bitmesin istediler gecenin sessizliğinin Yıldızlara ulaşıp, duygularını saçmak istediler gökyüzünden insanlara..

— Geç galdım, dedi Zeyno. Ben dönem gari..

Koştu. Döndü, el salladı Kemal'e. Öpücük yolladı üşümüş elleriyle...

Kemal tahta kapıyı itip, girdi içeri. Ayakkabılarını çıkardı, paltosunu astı çiviye. Anasını gördü soba başında..

— Ne o ana, dedi. Bir şey mi oldu? Bubam nerde?

Başını kaldırdı anası, yaşlar birikmişti gözlerinde.

— Buban, dedi.. Yutkundu... Buban pilava gaşığı sapladığını görünce sordu bana. «Yohsam oğlan everilmek mi ister avrat» dedi. He, dedim. «İyi» dedi. «Gönlü kimi çeker acep?» Sustum.. «Zeyno» dedim gorka gorka. «Ne» diyerek fırladı yerinden. Boğazında düğümlendi. lokması. Öleyazdı sandım. «Olmaz avrat» dedi. Hatçe'nin gızı olmaz. Cenabettir o gız. Yosma gızımı» gelin girecek bu eve. Oğlan şaşırdı herhal. Heç armuttan gundura olur mu?» dedi. Bir sigara yaktı. Dumanlarını savurdu yüzüme. Sakinleşti biraz. «Bicik oğlumuz var dedi, Zeyno'da güzel gız hani. Ceylan gibi seker bilirim. Bilirim

emme, bu iş için bi de Şıh'a danışam. Onun rızasını alam," dedi. Gitti. Şimdi gelir herhal..

Hızla vuruldu kapı. Kemal kalktı yerinden. Açtı kapıyı. Babasıydı gelen. Gözgöze geldiler. Soğuktan kızarmıştı babasının suratı. Paltosunu aldı sırtından. Girdiler içeri..

— Get, dedi babası. Get getir Zeyno'yu. Danıştım Şıh'a. Zeyno yosma gızıdır, anasının adı çıkmıştır bir kez, gızın da bu cenabete bulaşıp bulaşmadığını anlamak gerek. Onun için arındıracağız günahlarından. Eğer temizse alsın Kemal, tepetepe gullansın. Zeyno'yu alın gelin. Zabaha dek guyuda durması lazım ki arınsın günahlarından, dedi.

Sarsıldı Kemal'in yüreği. Kanlar akmaz oldu damarlarında, gözleri büyüdü, isyan etti babasına.

— Olmaz buba, dedi. Şıh ne bilirmiş ki. Bu soğukta insan guyuya salınır mı? Delirmiş mi ne bu adam?

— Tövbe de evlat dedi anası. Tövbe de. Günahkar olma. Garşı gelme Şıh'a.

— Şıh en iyisini bilir evlat, dedi babası. Ona garşı goymak olmaz. Madem Zeyno'dan bu gadar eminsin, niye telaş edersin öyleyse.

Belki de haklıydı babası. Madem ki Zeyno'dan bu kadar emindi. Onlara da göstermeliydi Zeyno'nun temizliğini. Yöneldi kapıya. Zeyno'yu getirmeye gidiyordu.

*
**

Üşüyordu Zeyno. Önündeki kuyunun derinliklerine bakıyordu anlamsız. Durgundu kuyudaki su gibi. Şıh yanaştı Zeyno'ya. Kemal, Zeyno'sunu süzüyor, evde kalan anası oğlunun mutlu olması için dua ediyor, babası elindeki iple ağır ağır Zeyno'ya yaklaşıyordu.

İp kollarından geçti Zeyno'nun. Sarkıttılar kuyuya. Soğuk su ürpertti onu. Korktu kuyunun karanlığından.

Gömüldü suya boynuna dek. İpler acıtıyordu omuzlarını. Sızlıyordu her yanı kalbi gibi. Dayanacaktı. Söz vermişti Kemal'e. İspat edecekti temizliğini. Yolda. «Korkma Kemal'im» demişti. Olmaz bi şey. Senin içimdeki sıcaklığın ısıtır suyu. Üşütmez beni. Dişlerinin birbirine çarptığını hissetti, yanık bir türkü tutturdu. Sesi yankılandı kuyuda. Türkü acıklı bir ağıt olup dağıldı gecede..

Şıh;

— Zabaha dek duracak, dedi. Gurtulması lazım kirinden, anasının yaptıkları bulaşmıştır gızına..

Döndü, bir kez daha baktı kuyuya. Bir şeyler mırıldandı.

— Hadin gidek, dedi. Sakalını sıvazlıyordu. Zabah er geliriz.

Yürüdüler. Kayboldular karanlıkta..

Fırtına çıktı gece. Gök gürlüyor, ağaçlar yıkılacakmışcasına sallanıyor, birbirine çarpan dalların gürültüsü uyutmuyordu Kemal'i.

Doğruldu yatağında, kalktı. Giydi elbiselerini. Fener'i alıp çıktı dışarı. Koştu. Bir an evvel varmak istiyordu kuyuya. Soluyarak geldi kuyunun yanına. Nefesi izler bırakıyordu gecede. Sarkıttı feneri «Zeyno» dedi. «Zeyno, duyuyor musun beni.» Ses gelmiyordu kuyudan. Zeyno'yu bağladıkları ipi kavradı elleri. Çekti ağır ağır yukarıya..

Solgun bir yüz gördü fenerin aydınlığında. Baktı Zeyno'ya dalgın Kaskatıydı Zeyno. Donmuştu. Sular damlıyordu vücudundan. Bıraktı yere. Eğildi. Öptü alnından. Gözyaşlarıyla ıslattı Zeyno'sunun yüzünü. Sardı. Donukluğunu hissetti kendinde. Dondu her yanı. Çekildi kanı. Zeyno'yu bağlıyan ipleri çözdü. Halka yaptı. Şıh'ın boynuna geçirmek için ağır ağır yürüdü....

İDAM SEHPASI

... Hırıltılı bir ses duyuldu gecede. Yıldızlar sindiler bulutların ardına. Dili sarktı Ali'nin. Kızarmış gözleri kapandı. Durdu kalbi. Gıcırdıyan darağacının sesi, acıklı bir müziği andırıyordu ...

İDAM SEHPASI

Ağlamaktan kızarmıştı gözleri. Sızlıyordu kalbi gibi, gözyaşları yanaklarından ağır ağır süzülüyor, kararan sakallarını ıslatıyordu. Sakallarında tutunamıyan damlalar yere düşüp, betonda ufak bir daire oluşturuyor, kuruyup gidiyordu. Eğildi. Delik çorabından çıkan baş parmağını itti içeri. Ayakkabılarını aradı gözleri. Tahta somyanın altında buldu. Giydi şiş ayaklarına. Sızladı ayakları. İsyan etti ayakkabıya karşı. Doğruldu. Açlıktan başı dönüyor, midesi bulanıyordu. Uzandı tahta somyaya. Ellerini başının altında birleştirdi. Yumdu gözlerini, müzik sesi geliyordu uzaklardan. Tempo tuttu elleriyle. Mırıldandı türküyü. Ne de yanıktı. Yandı ciğeri, tutuştu. Bebesi geldi gözlerinin önüne. Yumuk elli, süt kokulu, kara kaşlı bebesi. Boşlukta sardı onu. Aldı kucağına, okşadı. Öptü saçlarını. Salladı ayağında. Uyuttu...

Üşüyordu. Battaniyeyi çekti üzerine. Ölüm kokuyordu battaniye, hissediyordu bunu. Korktu. Fırladı yerinden. Gözleri karşı duvara takıldı. Karısını görür gibi oldu. Ağlıyan. «Bizi bırakma Ali'm» diyen karısını. Kızaran gözleri bir kez daha boşalttı içini.

«Sana, sizlere kavuşamam artık Zehra'm, dedi. Ölüme mahkumum ben. Ölüme. Nefes almak, konuşmak, sizleri sarmak yok artık benim için. Korkuyorum. Kalbim

bile tiksiniyor benden, bir an önce durmak istiyor. Akıyor gözyaşlarım, duygularımı sürüklüyor beraberinde dışarıya. Umutlarım yok artık, hayallerim yok, sizler yoksunuz. Asıl üzüldüğüm ne biliyor musun Zehra'm. Kendime saygımı yitirdim. Ölüm karşısında çaresiz kaldım. Yenemedim onu. Boynum eğik şimdi, inecek darbeleri bekliyor. Ellerim gücünü yitirdi yumruk haline gelemiyor artık. Gözlerim isyan etti, göstermiyor güzellikleri bana. Kulaklarım işitmiyor sizleri. Yavrum'un «baba» diyen sesini. Ayaklarım ölüme mahkum etti beni. Kımıldamıyor yerinden. Ama şunu bil ki, seni, bebemi, hayatı seviyorum.»

Uzandı yere, bir an önce betonu delip girmek istedi toprağa. Toprağın kokusunu hissetti. Yağmur yağdıktan sonra ne de güzel kokardı toprak. Tertemiz olurdu, uzaklardan sevdiklerinin kokusunu getirirdi insana. Kendi kokularıyla karıştırırdı onu, tek koku halinde bırakırdı doğanın kollarına. Beton çekti Ali'yi. içine. Uzaklaştırdı onu bir süre kendinden. Ayırdı bedeninden. Aldı sinesine, okşadı. «Bana gel Ali, dedi. Topraktan daha iyi dost bulamazsın. Sonunda sen de toprak olacaksın. Ha şimdi. Ha bir müddet sonra. Ne farkeder ki.. «Yok» dedi Ali. Fırladı, çekti kendini betondan. Ellerini gezdirdi suratında. Kaşıdı sakallarını. Korkusunu yenmeye çalıştı. Titredi...

Vaktinin azaldığını hissediyordu. Oturdu somyasına. Gıcırdadı somya. Salladı Ali'yi. Dışardan ayak sesleri işitti. Sindi duvarın köşesine. Geliyorlardı işte Yaklaştı adımlar. Kilitte dönen anahtarların sesini duydu. Gıcırtıyla açıldı demir kapı. Gölgeler belirdi. Yüzünü aydınlatan fenerin ışığıyla seçti gelenleri. Önde imam duruyordu. Arkada nöbetçiler. Ağır ağır yaklaştı imam. Korkulu gözlerle kendisine bakan Ali'nin omuzuna koydu

elini...

— Metin ol evladım, dedi. Yüce tanrı senin yazını böyle yazmış...

— .....?

— Dua etmek ister misin?

— Bebem için, karım için...

Kalktı yerinden Ali. Tutundu duvarlara. Güçsüzdü artık. Boş bir çuval gibi hissediyordu kendini. İmam'ın sözlerini duymuyordu kulakları. Kalbi yerinden fırlıyacakmışcasına atmaya başlamış, kızaran gözleri kendisine uzanacak dost elleri aramaya koyulmuştu. Son kez baktı duygularını yitirdiği, bebesinin, karısının kokusunu gömdüğü hücresine...

Avluya çıkınca temiz havayı çekti ciğerlerine. Ferahladı. Kalbi eskisi gibi atmıyordu artık. Yoksa o'damı hissetmişti biraz sonra duracağını. Ağır ağır yaklaştı idam sehpasına. Gözgöze geldi cellatla. Korkudan sinmiş gözler, parıldıyan gözlerle birleşti. Ağır ağır çıktı tahta merdivenleri. Sallanan ipe doğru yanaştı. Çıktı taburenin üstüne, boynunu geçirdi yağlı ipe. Cellat günahlarını astı boynuna.. İmam yaklaştı, bir müddet Ali'yi seyretti.

— Son arzun ne, diye sordu...

Güldü Ali..

— Son arzum yok, dedi. Arzularımı bırakıyorum geride...

Cellat yanaştı Ali'nin boğazını tutan ipe. Çekti hızla. Bir ayak darbesi indi tabureye. Boşlukta sallandı Ali. Hırıltılı bir ses duyuldu gecede. Yıldızlar sindiler bulutların ardına. Dili sarktı Ali'nin. Kızarmış gözleri kapandı. Durdu kalbi. Gıcırdıyan darağacının sesi, acıklı bir müziği andırıyordu...

MEZAR

... Donmuş gibiydi yüzü. Kaskatı. Gergin. Gözleri iri iri açılıyor, kalbi, verdiği karara engel olmak istermişcesine hızlı hızlı çarparak, yalvaran sesini duyurmaya çalışıyordu ...

MEZAR

Kırk gün olmuştu kocasını yitireli. Güzelliği kaybolmuş, bir donukluk çökmüştü yüzüne. Kara gözleri ağlamaktan kızarmış, göz kapakları şişmiş, yanakları rengini yitirip, soluklaşmıştı.

Kalktı. Yanaştı pencereye. Perdeyi aralayıp baktı dışarı. Sıkılıyordu içi. Açtı pencereyi. Ilık esiyordu rüzgar, yapraklar ağır ağır salınıyor, rüzgarın uğultusu, oynaşan yaprakların sesiyle birleşip, sihirli bir müzik gibi dağılıyordu gecede. Üşüdü. Örttü pencereyi. Garip garip çekti içini. Yutkundu. Beşikte uyuyan bebesine baktı. Salladı beşiği. Kokladı bebesinin soluğunu, tombul yanaklarını süzüp, öptü. «Bebem» dedi. «Talihsizim. Can gurban olsun sana. Anan can versin uğrunda.»

— Gelin, gız gelin! Gel hele gel.. diyen kaynanasının sesini duydu. Yemenisini bağlayıp geçti yan odaya. Kaynanası yerdeki mindere oturmuş dantel örüyor, oğlu Mehmet sırtını duvara yaslamış, esniyor, kaynatası sedire bağdaş kurmuş, tesbih çekip ağır ağır yudumluyordu kahvesini.

— Buyur ana, dedi.

— Buban seninle konuşmak ister...

Döndü kaynatasına.

— Buyur buba..

Kaynatası sıcak kahvesinden sesli bir yudum daha alıp, karısı ile oğluna seslendi.

— Siz çıkın hele.

Kalktılar ana, oğul. İçerde konuşulacakları merak ede ede çıktılar dışarı.

— Otur hele gelin!.

Usulca çöktü mindere. Merakla açılan gözleri, kaynatasının ağzına bakıyor, kahvenin tadı ile şapırdıyan ağzından çıkacak kelimeleri bekliyordu. Kaynatası bir sigara yakıp, sırtını yasladı mindere. Saçları ağarmış, yüzü kırışmış, gelinine bakan gözleri parlaklığını yitirmişti. Öksürdü.

— Bak gelinim, dedi gür sesiyle. Büyük oğlum İbram öleli bugün tamtamına kırk gün oldu. Sende bilin ki ölenle ölünmez. Yaradan öyle yazmış onun yazgısını. Önünde daha nice yıllar var, bebenin hayatı var. Benim halimi görüyon. Ananla, ben unumuzu eleyip, eleğimizi duvara astık gari. Hem... Sustu. Daldı bir süre. Fincanındaki son yudumu da boşalttı içine. Sigarasının dumanlarını gömdü ciğerlerine.

— Hem, dedi. Bilin adetlerimizi. Seni küçük oğlum Mehmet'le evermek isterim. Gari karar vermek sana düşer. Kaynanan da bana ağbim Mustafa'nın armağanıdır. O da rahmetli İbram gibi ince hastalıktan öldüydü. Sen bilin gari. Zabaha dek ver kararını. Gönlüm sabah kalkınca pencerende beyaz mendil görmek ister.

Suskundu. Yerdeki eski halının işlemelerine takılan gözleri dalıp dalıp gidiyordu. Kaynatasının odadan çıktığını duymadı bile. Yan odada ağlıyan bebesinin sesiyle sıyrıldı düşüncelerinden. Kalktı. Başı eğik girdi odasına. Kanı çekilmiş elleri beşikte yatan bebesini kavradı. Aldı kucağına. Göğsünü açıp emzirdi. Kocasını düşle-

di. Kendisini saran, «Ne güzel kokuyon gız» diyen kocasını. Yatırdı bebesini beşiğine. Örttü üzerini. Öptü. Kokladı bebesinin süt kokan vücudunu.

Girdi yatağına. Gözlerini dikti tavana. Dalgındı. Bir şeyler kıpırdıyordu içinde. Çaresizliğin acısını duyuyordu kalbinde.

«Nasıl evlenirim kocamın gardaşıyla. Nasıl.. Yazık olur bebeme. Yapamam. Giremem onun koynuna. Kocamın gardaşının yatağına girmektense, atarım kendimi torpağın koynuna. Herifimi unutup, hizmet edemem ona.»

Yaşlar vardı gözünde. Damlalar ıslatıyordu yastığını. Ellerini koydu göğsüne. «Acı bana tanrım. Bi çıkar yol göster. Gerekirse al canımı, koy herifimin yanına. Koru bebemi. Bağrına bas onu. Göster gari büyüklüğünü. Kayınbabam beyaz mendil görmek ister penceremde. Ama ben kırmızı mendil asacam pencereme. Görsünler adetlerine baş kaldıranı. Görsünler kocasının yolunda torpak olan gelini. Görsünler... Anlatsınlar kendilerinden sonra geleceklere Topuzların gelinini..

Kalktı yatağından. Vermişti kararını. Evin içini dinledi. Ses yoktu. Giyindi. Pencereyi açıp, sandıktan çıkardığı kırmızı mendili bağladı pencerenin demirine. Rüzgarda sallandı mendil, rengini, gecede dağıtmak istermişcesine. Bebesini beşiğinden alıp, sardı battaniyeye. Usulca açtı kapıyı. Döndü, baktı acı tatlı anılarının oluştuğu odaya. Evdekilerin horultusunu son kez duyup çıktı dışarı....

Suskundu gece. Karanlık çöktü yüzüne. Donmuş gibiydi yüzü. Kaskatı. Gergin. Gözleri iri iri açılıyor, kalbi, verdiği karara engel olmak istermişcesine hızlı hızlı çarparak, yalvaran sesini duyurmaya çalışıyordu...

Rüzgarda dağılan saçlarını toplayıp itti yemenisinin altına. Bebesini yasladı göğsüne. Sıklaştırdı adımlarını. Ağaçlarla çevrili dar yola girip mezarlığa doğru yöneldi. İtti demir kapıyı. Kapının gıcırtısı bozdu mezarın sessizliğini. Ürperdi. Ayaklarını sürte sürte yürüdü kocasının mezarına. Yanaştı. Çöktü. Sulandı göz bebekleri. Ellerini dolaştırdı toprakta. Kocasının saçlarını okşuyordu sanki. Bebesini yatırdı kucağına. Çiçek kopardı ayaklarının dibinden. Serpti toprağa. «Nerelere gittin herifim» dedi. «Öksüz kodun bizi. Dalsız kodun. Saramadın bebeni doyasıya. Duyamadın kokusunu»...

Gözyaşları mezara damlıyor, ölüye haber götürecekmişcesine dalıyordu toprağa. Uyumuştu bebesi. Koydu bebesini ıslak toprak üstüne. Avuçlarını doldurdu toprakla. «Yanına geliyom herifim» dedi. «Verdim kararımı. Gardaşının koynuna girmektense, girerim torpağın bağrına. Bebeni de getiriyom. Sararsın onu. Koklarsın.

Eğildi. Hızla atmaya başladı toprağı, elleriyle. Kazdı saatlerce. Sonunda ulaştı kocasının üzerini örten betona. Betonun demirini kavradı elleri. Tüm gücünü kullanıp açtı mezarı. Bir şeyler göremedi karanlıkta. Kocasının kokusunu hissetti. Yağmur altında ıslanan bebesini aldı. Çamurlara bulana bulana indiler mezara. Mezarın üstüne kapanan betonun tok sesi yankılandı gecede...

SİNEKLER

... Remzi, sinirden titreyen elleri ile kavradı paketi. Gidelim diye işaret etti adamlarına. Başları önde terk ettiler koğuşu ...

SİNEKLER

Meydancı Abbas, yatağına uzanmış, önünden geçip, ranzanın demirlerine, çarşafa konan sinekleri takip ediyordu. Dizinin üstüne konan sineğe doğru açtı avucunu, elini uzatıp ani bir hareketle yakaladı sineği. Sinek avucunun içinde vızıldıyor, parmaklarının arasında dolaşıp kaçacak bir boşluk arıyordu. Yavaşça açtı avucunu, sineği kanatlarından yakalayıp tuttu havada. Vızıltılar artmış, küçücük vücut korku içinde titremeye başlamıştı. Kopardı kanatlarını. Sinek düştü çarşafın üstüne. Bir müddet sineğin çırpınışını izledi. Sonra yeleğinin cebinden çıkardığı kibrit kutusuna koydu. Kanatsız sinek kutuda çırpınıyor, çıkardığı ses Meydancı Abbas'a büyük bir zevk veriyordu. Kibrit kutusunu kulağına tutup dinledi. Güldü. Sigara içmekten sararmış dişleri göründü. Kutuyu soktu cebine. Doğruldu, sırtını ranzanın demirlerine dayayıp, yaktı sigarasını. Dumanları halka şeklinde savurdu tavana doğru.

Koğuş kapısının gıcırtısına çevirdi başını. Pergel Sami, ayağındaki takunyeleri sürte sürte yanaştı. Pis pis sırıtıyordu.

— Bu gece şenlik var, Abbas ağbim.

— Ne şenliği lan Pergel.

— Demin helada kim geldi yanıma billiyon mu?

— Ne bilim lan. Müneccim miyim?

— Bi cigara ver de söyliyim.

— Avanta mı istiyon?

— Haşa ağbim. Şaka dedik.

— İyi. Al bakalım.

— Sağol.

Pergel Sami derin derin çekti sigarayı. Meydancı Abbas meraklanmıştı. Bağdaş kurup oturdu.

— Söyle bakalım helada kim geldi yanına.

— Sekizinci koğuşun meydancısı Remzi...

— Sahi mi be?

— Sahi ya.

— Ne konuştunuz peki?

— Seninle konuşmak istermiş.

— Niye?

— Bilmiyom. «Abbas'a selâm söyle, birazdan bi sıcak çayını içmeye gelecem» dedi.

— Allah, Allah. Sahi mi be?

— Sahi valla.

— Meydancı Remzi ha?

— He...

— Ayağımıza gelecek ha?

— He...

— Ulan Pergel. Bi şeyler sezinler gibi oluyom. Yoksa...

Sözünü bitirmeden açıldı kapı. Sekizinci koğuşun meydancısı Remzi ile adamları göründü. Abbas atladı ranzadan. Kapıya doğru yöneldi.

— Hoş geldiniz, dedi.

— Hoş bulduk...

— Nasılsın Remzi...

— İyiyim. Ya sen?

— Ben de iyiyim. Geçin hele şöyle...

Karşılıklı oturdular alt ranzalara. Bir müddet etraflarına toplananları izlediler. Sigaralar yakıldı.

— Hayrola, dedi Abbas. Bi sıkıntınız mı var?

— Var ya, dedi Meydancı Remzi. Mal bir hafta gecikti. Sokamadılar içeri. Koğuştakiler sızlanmaya başladı. Anlarsın ya, esrarsız duramazlar. Bir kaçı kriz bile geçirdi. Durumumuz hiç de iyi değil...

— Çaylar geldi, diye araya girdi Pergel Sami...

Abbas, ağır ağır karıştırdı çayını. Gözlerini dikti Remzi'ye.

— Benden mi istersin?

— He... Bi parça versen, gelene kadar idare ederiz. Karşılıksız komam seni.

Düşündü Abbas. Sarı dişli ağzını açıp gülümsedi...

— Bi şartım var, dedi.

— Nedir?

Abbas, koğuştakilerin bakışları arasında elini yeleğinin cebine attı. Kibrit kutusunu çıkarıp tuttu kulağına. Sinek hala vızıldıyordu...

— Sinek yarıştıracağız, dedi. Kazanırsan bi paket esrar veririm. Kaybedersen... Yine veririm ama mal gelince beş paket alırım.

Kızdı Remzi. Sinirinden dişleri gıcırdadı, kırmızılık kapladı kulaklarını.

— Bu ne biçim pazarlık Abbas. Hiç bi pakete, beş paket olur mu? İki olsa neyse. Kırılıyor çocuklar. Biraz merhametli ol...

— Ne merhameti Remzi. Ne merhameti. Zamanında bizimkilerde kırılıyordu. Senden önceki meydancı bi nefes bile çektirmedi bizlere. İki kişi damarlarını kesip zartayı çekti. Pergel Sami göğsünü parçaladı jiletle. Gel lan Pergel, aç göğsünü de görsünler...

Pergel Sami, gömleğindeki düğmelerin kopmasına aldırmaksızın hızla açtı göğsünü, kırmızı kırmızı jilet izleri vardı. Yaralar yeni yeni kapanıyordu...

— Gördün mü Remzi...

— Haklısın. Haklısın da, benden önceki öyle yaptı diye...

— Ben anlamam arkadaş. Şartlarım bu. Bilirsin iki paket de Baş Meydancı'ya koltuk çıkacam.

— Kabul, dedi Remzi. Kalktı. Ranzaların demirlerinden oynaşan sineklerden birini yakaladı. Hızla yoldu kanatlarını.

— Hazırım, dedi...

Ranzalardan kalkıp, koğuşun ortasına doğru yürüdüler...

— Gel lan Pergel, dedi Abbas. Al şu tebeşiri de çiz bakalım daireleri...

Pergel Sami, tebeşiri alıp, koğuşun ortasına iki eşit daire çizdi. Düzgün daire çizdiği için pergel'e çıkmıştı adı...

— Şartları biliyorsun, dedi Abbas, Remzi'ye. Kimin sineği önce daireden dışarı çıkarsa, o kazanır.

— Tamam...

Sinekler avuçlarındaydı. İkisinin de avucu terlemiş, yüzleri kazanma hırsıyla gerilmişti. Pergel Sami'nin «başla» işaretiyle, sinekleri dairelerin ortasına koyup çekildiler. Gözler yerdeki kanatsızları takip ediyor, sinekler çizgiye yaklaştıkça uğultular çoğalıyordu.

Sinekler üzerine bahisler oynanıyor, kırış kırış olan paralar, elden ele dolaşıyordu. Heyecan doruğuna ulaşmış, sinirler gerilmişti. Daireden ilk çıkan Abbas'ın sineği oldu. Derin bir «oh» çekti Abbas.

Remzi, hala daireden çıkmak için çırpınan sineğe baktı. Kendisini yenilgiye uğratan sineği ezdi kinle...

— Kazandınız, dedi.

— Kazandık ya. Unutma sözünü...

Abbas, eğildi. Ayakkabısının topuğuna gizlediği paketlerden birini alıp, uzattı Remzi'ye.

Remzi, sinirden titriyen elleri ile kavradı paketi. Gidelim diye işaret etti adamlarına. Başları önde terk ettiler koğuşu.

Meydancı Abbas, ikinci bir paket çıkarıp iri bir sigara sardı.

— Toplanın, dedi. Eğlenelim biraz...

Geniş bir halka oluşturdular koğuşun ortasında. Esrarlı sigara dolaştı elden ele. Sigarayı derin derin çekiyorlar, gelecek beş paketin vereceği mutluluğu şimdiden içlerinde duyup, kahkahalarla çınlatıyorlardı koğuşu...

MAYIN TARLASI

... Karaltılar gördü uzaktan. Bir tek engel kalmıştı önünde. Babasına, savaşta gösterdiği yararlıklardan ötürü takılan altın madalya gibi parlıyordu son mayın karanlıkta ...

MAYIN TARLASI

Şemo Ağa kamçısını vurdu avucuna. Yerinde duramıyor, çiftleşecek danalar gibi dört dolanıyordu avluda. Sinirliydi. Kızgınlıktan burun delikleri açılıp, kapanıyor, hızlı hızlı soluyor, bu kızgınlık görüntüsünü daha da çirkinleştiriyordu. Yutkundu. Tabakasını çıkarıp bir sigara sardı. Titriyordu elleri. Kalbi çarpıyor, midesine ağrılar giriyordu.

— Avrat... Gız avrat... Nerdesin it dölü?...

Açıldı kapı. Karısı göründü;

— Buyur ağam.

— Gel gız. Tez gel garşıma...

Telaşlandı karısı. Korka korka yanaştı;

— Ne o ağam. Bi şey mi var. Niye telaşlısın böyle?

— Duyduklarım doğru mu avrat?

— Ne duydun ki ağam...

Ağa kamçısını bu kez pantalonuna vurdu. Ufacık bir toz bulutu dağıldı havaya.

— Garib'i biliyon de mi?

— Karakaşlar'ın Garib'ini?

— He...

— Ne olmuş ona ağam?

— Ne mi olmuş. Bizim Zilha'yı istermiş ha. Bütün

köy bunu konuşurmuş. Gasabada çalındı gulağıma. Sen bilesiymişsin durumu he mi?

Geriledi karısı. Korkuyla baktı kamçıya.

— Yok ağam vallah bilmem.

Kamçı hızla indi sırtına.

— Doğru söyle it dölü. Gırarım vallah gemiklerini.

Yıkıldı karısı. İki büklümdü şimdi yerde. Kızının acısını, katıyordu kendi acısına.

— Vallah bilmiyom ağam.

Bir kez daha sallandı kamçı havada. Hızla indi sırtına...

— Uy anam, dedi. Uyyy...

Bir tekme indi böğrüne. Düştü sırtüstü yere. Ağanın çizmesini hissetti göğsünde. Kinle baktı kocasına. Aman diliyordu yaşlı gözleri. Çekti ayağını ağa;

— Kalk lan dedi, kalk. Def'ol. Tez yolla kâhyayı buraya...

Koşa koşa gitti karısı. Lanetler yağdırıyordu hergün canını alan bu azraile. Lanetler yağdırıyordu alın yazısına...

Koşarak geldi kahya. Şapkasını çıkarıp aldı avucuna;

— Buyur ağam. Beni emretmişsin...

— Karakaşlar'ın Garib'i biliyon de mi?

— He...

— Tez var ona. Duydum ki gızım Zilha'yı istermiş. İyi yürek varmış belli ki. Sınamak isterim onu. Madem benim Zilha'yı istiyecek gadar er kişi. Görelim yiğitliğini... Geçsin bakalım mayın tarlasını...

— Ya geçerse ağam?

Sustu ağa. Beklemiyordu böyle bir soruyu...

— Şeyy... dedi. Kötü kısılmıştı kahya'ya karşı...

— Zilha'yı veririm be, dedi. Aşsın mayın tarlasını, alsın Zilha'yı. Koş haber sal.

— Emrin baş üste ağam. Hemen varırım. Yeter ki sen emret...

Kapı vurulduğunda sofradaydı Garib. Anasının sıcak çorbasına kaşık çalıyor, ağzına aldığı her lokmada Zilha'yı düşünüyordu. Kalktı. Yanaştı kapıya.

— Kim o, dedi.

— Benim kahya Gaffar.

Garip açtı kapıyı. Gaffar sıkıca sarılmıştı paltosuna. Şapkasının üstünden atkısını sarmış, bir tek gözleri kalmıştı açıkta. Girdi içeri. Atkısını çözüp çıkardı şapkasını. Kıvır kıvırdı saçları Gaffar'ın. Uzundu kaşları. Burnu biraz daha küçük olsa köyde tüm kızları baktırırdı kendine. Bağdaş kurup oturdu mindere.

— Sofraya buyur Gaffar Ağa, dedi Garip.

— Sıcak bi çorbamızı iç, dedi anası.

— Afiyet olsun anam. Yarasın. Siz yiyin hele. Kalıcı değilim. Hemen kaçacam. Ağam bi haber yolladıydı da...

Telaşlandı Garip. Anasına baktı. Dudak büktü anası bilmem der gibilerden.

— Ağam biraz önce çağırdı beni. «Lan Gaffar» dedi. Karakaşların Garib, Zilha'yı istermiş. Bilin mi» dedi. «yok ağam» dedim. Habersizim, dedim. «Öyleymiş» dedi. «İstermiş Zilha'yı. Lâkin sınamak isterim, öyle yağmadan gürlemek yok» dedi. «Eğer mayın tarlasını aşarsa, ispatlarsa gurnazlığını, veririm gızımı. Sağ golum yaparım onu. Benden sonra onun sözü geçer gari bu yörede. Öz oğlum gibi basarım onu bağrıma» dedi. Ne dersin? Gözün keser mi mayın tarlasını?..

Sustu Garib. Çorba dolu kaşığı götürdü dudaklarına. Gözleri yitirmişti parlaklığını. Uyuşmuştu bedenini taşıyan bacakları. Durmuştu beyni. Bile bile ölüm demekti mayın tarlası. Hiç kimse geçememişti şimdiye dek. Zilha canlandı gözlerinde. Baktı anasına. Eğikti anasının başı, sofradaki soğan gibi. ezikti içi. Yanıktı yüreği. Kocası yitip gitmişti mayınların arasında. Sıra oğlundaydı demek. Hangi yürek dayanırdı buna. Kalbini çıkarıp, taş mı koysaydı yerine. Taş değil, koca koca kayalar dayanamazdı bu acıya. Bu ne biçim yazgıydı böyle. Bu ne biçim yazgıydı ki acı üstüne acı katılıyordu yüreğine. Yoksa tanrı onuda mı sınamak isterdi. Kulunun dayanıklılığını mı ölçmek isterdi acep.

— He ya, dedi Garib, Gaffar Ağa'ya. Kesiyo gözüm..

— Yoo... dedi anası. Etme oğul. Dayanacak yürek yok gari bende. Etme. Ağa mahsus yapar, yok olacağını bilir senin. Yalan söyler. Senin ölmeni. torpak olmanı ister. Benim başsız kalmamı, tanrı gibi kendisine tapmamı ister.

Kalktı Gaffar...

— Haber verem mi Ağa'ma, dedi.

— He ya, dedi. Garib. Ver haberini. Garip Zilha için ölüme gitmeye hazır de. Can gurban olsun Zilha'ya dedi de. Gece gelsin mayın tarlasına. Gece geçecem hem de..

Gözleri açıldı anasının. Şaşırdı Gaffar...

— Gece mi, dedi. Deli olma lan...

— Yapma oğul, dedi anası. Etme. Gündüz gözüyle geçilmez o tarla. Hele ki gece...

— İyi düşün, dedi Gaffar. Yazık etme gendine. Başka gız mı yok köyde sana avrat olacak. Heç bi gadın deymez ölmeye...

— Bu değer Gaffar Ağa. Yüreğim Zilha için her gün parçalanacağına, bi kez parçalanır olur biter. Sen haberimi ilet ağa'ya...

Gaffar çıktı dışarı. Yüreğinin çarpıntısı hafifledi temiz havada. Ağa'ya haber vermek için yürüdü hızlı hızlı...

Düşünüyordu Garib soba başında. Sigara üstüne sigara yakıyor, saçlarını okşıyan anasının ellerini öpüp, kokluyordu...

— Etme oğul, dedi anası. Vaz geç bu işten. Bubandan sonra yitirmek istemem seni de. Güven olmaz ağaya. Senin tarlayı geçeceğini anlarsa patlatır mayınları, yok eder seni. Buban da sağ goluydu ağa'nın. Yaban ellerine saldı bubanı. Sürdü gaçağa. Ne oldu sonra biliyon mu? Furuldu buban. Bi tek candarma gurşununa telef oldu. Ölüsüne bilem gelmedi. Şemo gavuru. «Çok hastayım, gusura galmasınlar diye haber saldı. Vazgeç gurbanım. Vazgeç. İpsizlerin Hacer'i alam sana. Eyi gızdır. Bi gelişti. bi gözelleşti, bi serpildi ki sorma. Bizim ineğin göğüsleri gibi oldu memeleri. Eyi avrat olur sana. Ne diyon lan. Alam mı Hacer'i.

Kalktı Garib.

— Yok ana. Yok. Bu iş başka. Er işi gari bu. Dönmek olmaz sözden. Tanrıya isyan etmek olmaz. O böyle istedi çünkü, hasretlik bizim alnımıza yazılmış ana. Öyle bir yazgı ki bu derin derin işlemişler alnımıza, ince ince kazımışlar her harfini, öyle derin yazmışlar ki, silsen de çıkmaz. gari. Zilha yolunda ölmek varsa. ölek be ana. Sen mi geçecen gaderin önüne. Bırak gönül rızasıyla git de gidem...

— Sen bilin oğul. Bi şey demem gari. Git. Hava gararıyor. Bırak ben de gelem seninle...

— Gel anam gel...

Tellerle çevrili mayın tarlasına geldiklerinde Şemo Ağa ile Gaffar karşıladı onları. Küt küt atıyordu kalpler. Mayın tarlası bir mezardı, içine konacak vücudu arıyordu sanki...

Garib sarıldı anasına;

— Ağlama gı, dedi. Geçerim ben...

— Gece oğul...

— Gece olsun ana. Gece sessizdir. Daha dikkatli olur insan. Yalnızlık sarar insanın vücudunu. Doyumsuz bir haz verir. Gecede melekler dolanır ana. Gorurlar beni. Canım sana, Zilha'ya feda olsun anam...

— Korkuyom oğul...

— Korkma ana. Korkunu göm içine. Cesaret ver bana. Yalvar tanrıya. Beni görmesi, koruması için dua et. Ferah tut galbini... Yüreğinin sıcaklığıyla sar beni. Görecen oğlun geçecek bu tarlayı. Dillere destan olacak ana...

— İnşallah oğul. Rabbim gorusun seni...

— Sağol ana... Ver öpem elini...

Garip ayrıldı anasından. Şemo Ağa'nın yanına geldi. Konuşmadılar bakıştılar yalnızca. Garib öptü ağasının elini. Buz gibiydi Ağa'nın eli. Bir kaya gibi sessiz ve katıydı ağa. Garib telleri aralayıp girdi tarlaya. Ayakları deydi yumuşak toprağa. Yürüdü. Geçti bir kaç mayını. Seke seke yürüyor. Gözlerini ayırmıyordu önündeki mayınlardan. Rahattı içi. Toprağa değil de, bulutlara basıyordu sanki, ölümün değil de yeni açmış çiçeklerin kokusunu duyuyordu.

Ürperdi. Soğuk terler boşandı sırtından, mayına basıyordu az daha...» Daha dikkatli olmalıyım» dedi. «Sağ-

lam gitmeliyim Zilha'ya. Bitirmeliyim Zilha'ya olan hasretliğimi, sarmalıyım onu doyasıya...»

Bir kaç mayın daha geçti. Az kalmıştı tarlanın ötesine. Gökyüzüne baktı. Kendisine yol gösterecek tanrısını arıyordu bulutların arasında. Yağmur yağmasını diledi, ferahlamak istiyordu. Durdu. Ellerini açtı havaya. «Güç ver bana tanrım» dedi. «güç ver. Şu tarla da yolumu bulmama yardım et. Verdiğin çileler yeter. Biraz da güç ver.»

Arkasına baktı. Karaltılar gördü uzaktan. Bir tek engel kalmıştı önünde. Babasına, savaşta gösterdiği yararlıklardan dolayı takılan altın madalya gibi parlıyordu son mayın karanlıkta. Güldü. Sevindi. Bir ferahlık duydu içinde. Gerildi. Sıçradı. Geçemedi son mayını. Ardı ardına gelen patlama sesleri kapladı geceyi. Aydınlanan tarla da Garib'in toprağa düşen parçalanmış vücudu göründü. Düştü toprağa. Ağlıyordu sanki toprak, kendisini ıslatan kanlarla. Kolsuz vücudunu yasladı toprağa. Toprak süründü dudaklarına, Zilha'sının teni gibiydi toprak, dip diri, sımsıcak... Kapadı gözlerini. Barut kokulu bir toz bulutu geçti üzerinden. Teller kopmuştu. Nice Garib'lerin geçmesi için açıktı artık yol...

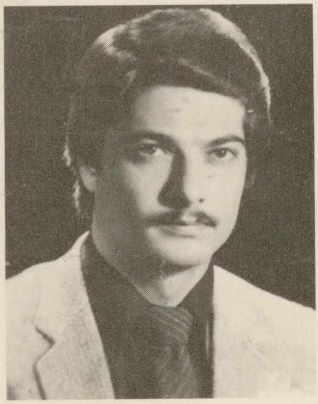

Ümit ATAYMAN

1954 yılında Sivas'ta doğdum. İlk, Orta ve Lise öğrenimimi Ankara'da tamamladım. Bursa Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü 1. sınıfından ayrıldım.

Halen Türkiye İş Bankası A.Ş. Kızılay Şubesinde çalışmaktayım. Öykülerimden bazıları Türkiye İş Bankası Genel Müdürlük Kültür ve Sanat Müşavirliği bünyesinde çıkarılmakta olan İç Yayın Organı «İŞ» dergisinde yayınlandı...

Öykülerim, gözlemlerimden, duyarak yaşadıklarımdan sadece bir çizgidir. Yazıyorken daha da yaşadığını anlayarak yüreği serinleyen bir soluklanmanın neferiyim...

Nice sayfalarda bu nöbeti, bu soluklanmayı daha sıkı tutmak, daha güçlü sürdürmek umuduyla, ilk adımı atıyorum. Herkese selam, saygı.

TİSA Matbaacılık Sanayii Ltd. Şti. - ANKARA 200 TL.